MIRAKULI ILI ČUDESA.

SVEZAK I.

SABRAO IZ HRVATSKIH GLAGOLSKIH SPOMENIKA OD
14.–18. VIJEKA

RUDOLF STROHAL.

U ZAGREBU 1917.
TISAK C. ALBRECHTA, TROŠAK SABIRATELJA.

232.931
St 8mi
v. 1

Predgovor.

Želeći upoznati hrvatski narod i učeni svijet barem sa nekojim plodovima stare hrvatske glagolske knjige, držao sam vrijednim, da se iznesu na svijetlost i tako zvani Mikurali ili čudesa, od kojih se većina pripisuje blaženoj djevici Mariji.

Podijelio sam sva ova čudesa ili mirakule u dva sveska. U prvom se svesku nalaze mirakuli blažene djevice Marije, koji su bili štampani u Senju kod Grgura Senjanina godine 1507. (?) u posebnoj knjižici, u drugom se svesku nalaze mirakuli, što sam ih sabrao u glagolskim rukopisima od 14. do 18. vijeka.

Prvi je na ovu knjižicu pozornost svratio I Brčić u Radu. 59. na str. 169., a za njim I. Milčetić u Starinama knj. 23. na str. 84.—92. I tako sam doznao za dva primjerka ove knjižice, na treći sam naišao u biblioteci Jugosl. akademije. Od sva tri ova primjerka najpotpuniji je akademijski. Ovomu ne dostaje svršetak. U akademijskom se primjerku nalaze 62 čuda. Od ovih je čudo 16. i 17. nepotpuno, jer je u akademijskom primjerku ostala str. 49. i 50. neštampana, zatim čudo 24., jer je ostala str. 63. i 64. neštampana, čudo 58. i 59, jerbo je između str. 144. i 145. iščupan jedan list, i konačno čudo 62. jer manjka svršetak te knjige. U Milčetićevu primjerku nalaze se čuda od 34.—62. i čini se zaglavni list. Brčić svoga primjerka nije opisao, ali je bio vrlo manjkav. Prema tomu vidimo, da je akademijski primjerak najpotpuniji, te sam prema njemu priredio i ovo svoje izdanje. Akademijski primjerak imade u svemu 154 strane ili 77 listova u šesnaestini.

Tko je priredio ove mirakule u hrvatskom jeziku, ne mogu razabrati iz akademijskoga primjerka, ali držim, da ne ću pogriješiti, ako ih pripišem dominu Urbanu iz Otočca i Tomasu Brodariću, kanonicima senjskim, koji su u to vrijeme najviše književno djelovali u senjskoj tiskari, izdali su „Naručnik plebanušev“ 1507., a „Transit sv. Jerolima“ 1508. i „Korizmenjak“ 1508.

Jezik, kojim su mirakuli napisani, čist je narodni jezik, čakavski dijalekat sa dosta talijanskih riječi. Stari slovenski

oblici vrlo su rijetki i dolaze više od afektacije. U pravopisu, košto obično u hrv. glagolskim spomenicima, nema konsekvencije, niti nije eufoničan ni etimologačan već miješan. I inače nalazimo u ovoj knjizi sve osobine tadanjega glagolskoga pravopisa. Mjesto glasova *je*, *ji*, *jo*, *ja* nalazimo same glasove *e*, *i*, *o*, *a*; mjesto glasova *lj*, *nj*, *vj* redovno glasove *l*, *n*, *r*. Znak glagolski ѣ (= ě) čita se ili ko *e* obično dugo ili ko *ja*. Poluglas dolazi vrlo često, a transkribujem ga sa apostrofom. U svojoj transkripciji držim se točno originalnoga pravopisa.

Kada sam čitao ove mirakule, činilo mi se, da slušam strašne narodne pripovijetke iz moga užega zavičaja, koje su mi u djetinjstvu pripovijedale razne starice. Svi ti mirakuli živjeli su u raznim varijacijama kao narodne pripovijetke prije 50 i više godina u hrvatskom primorju i u gorskom kotaru. Mlađi naraštaji ih zaboravljaju, držeći ih praznovjerjem, ili pak iz vjerskoga nehaja.

Međutim ovi mirakuli nijesu samonikli u hrvatskoj glagolskoj knjizi. Oni su preneseni u hrv. glagolsku knjigu iz savremene i starije latinske i talijanske crkvene knjige. Čudesa su dvovrsna, ili se tiču blažene djevice Marije ili drugih svetaca i svetica te raznih prilika. Naši su ih popovi glagolaši rado uplitali u svoje propovijedi, pa se onda ta čudesa zovu prilikama ili pričama (eksemplima). Ja sam počeo takove prilike štampati u Zborniku za narodni život i običaje Južnih Slavena, što ga izdaje Jugosl akademija. U ova dva sveščića izdat ću čudesa, koja nijesu bila uvrštena u propovijedi, već su se mimo propovijedi narodu čitala ili pripovijedala od popova u crkvi.

Glavna vrela ovim čudesima dotično prilikama jesu ova:

1. Djelo *Caesaria von Heisterbach* „Libri duodecim dialogorum de miraculis, visionibus et exemplis suae aetatis.“ Pomenuti Caesarije rodio se u Kolinu ili negdje kraj Kolina 1180. Početne je nauke svršio u tamošnjoj Andrijinoj školi, te je god. 1199. stupio u glasoviti onda cistercienski i bernardinski samostan u Heisterbach kraj Bona. Odatle mu i pridjevak „von Heisterbach“. Iz Heisterbacha pođe na neko vrijeme u Brabant, gdje je bio glavarom samostana „Villarium (Villiers)“. Iz Brabanta vrati se opet kao prior u Heisterbach, gdje je još živio god 1227. U gore pomenutom dijelu sabrao je više stotina priča (prilika) i anegdota svoga vremena. Priče

su ove dosta naivne i većinom nevjerojatne, nu zato ih je ipak tadanja inteligencija vrlo zavoljela, te se je dugo ovo njegovo djelo tražilo i čitalo. Te su priče (prilike) dosta rano ušle i u zbirke propovijedi kod raznih naroda košto posrednim putem i u hrvatske osobito naših popova glagolaša i bosanskih franjevaca.

Pored gore pomenutoga djela napisao je Caesarije još ova djela: a.) Vita et miracula s. Engelberti, — b) Vita s. Elisabethae, — c.) Catalogus episcoporum Coloniensium, koje je djelo poslije njegove smrti dovršio jedan od samostanske braće i d) Homiliae sive fasciculus moralitatis. — Pripominjem, da je postojao kod katoličkoga svećenstva već prije Cezarija običaj, da su uplitali u svoju nauku, osobito u propovijedi ovakove priče i legende, ali Cezarije bio je prvi, koji je tim pričama posvetio čitavo jedno djelo u 12 knjiga. I to mu je baš dijelo pronijelo slavu u svoje vrijeme svijetom.

2.) Djela *Ivana Herolta.* I Herolt bio je rodom Nijemac, živio je početkom 15. vijeka, stupio je u red dominikanski i izašao na glas kao izvrstan propovijednik. Najviše mu je slavu svijetom pronijelo njegovo djelo: „Sermones discipuli de tempore et de sanctis cum exemplorum promptuario et miraculis beatae Mariae virginis". Propovijedi dijeli u dva dijela. U prvom je dijelu nanizao 164 propovijedi za cijelu godinu. To jesu „sermones de tempore". U drugom dijelu imamo 48 propovijedi o raznim svecima i godišnjim praznicima. To jesu „sermones de sanctis". Mi imamo u hrv. glagolskoj knjizi takovu zbirku „sermonum de sanctis" u Blagdanaru popa Filipa, što ga je god. 1506. prepisao pop Andrij iz Novoga. Po prijepisu Andrijinu priredio sam ja svoje izdanje Blagdanara, te ga predao Jugosl. akademiji, da ga štampa. Propovijedi njegove su poznate i pod imenom „Sermonarium" ili talijanski „Sermonario". Drugi dio cijeloga dijela jest „exemplorum promptuarium", u kom su pobilježene mnoge prilike (priče) i legende. Treći dio cijeloga dijela jesu „miracula beatae virginis". Cijelo je dijelo poznato i pod imenom „discipulus".

Ovo je djelo više puta bilo štampano u raznim mjestima (u Strassburgu 1503. i u Mlecima 1598.) I u hrvatskoj glagolskoj knjizi sačuvalo se je to djelo u raznim formama. Pored gore pomenutoga Blagdanara još u glagolskom rukopisu, koji se čuva u arhivu Jugosl. akademije u Zagrebu pod signaturom IV.

a. 95., iz god. 1541. Ovaj je rukopis na žalost dosta oštećen, manjka od njega preko 50 listova, a sačuvani listovi (178.), štetovali su dosta od vlage, te su i oni na više mjesta nečitljivi. Jedan hrv. glagolski discipulus čuva se u arhivu starosl. akademije na Krku, koji je bio također napisan u 16. vijeku prije god. 1567., jer se od te godine nalazi jedna kasnija bilješka na listu 137., a jedan hrv. glagolski discipulus nalazi se u prof. I. Milčetića, što ga je napisao belgradski plovan pop Mihovil (u Vinodolu) god. 1558. — Kašto u Heroltovu originalu tako se nalaze i u hrvatskim glagolskim discipulima čudesa ili mirakuli blažene devi Marije pored propovijedi. U akademijskom primjerku IV. a. 95. manjkaju ta čudesa, jer je taj rukopis oštećen. I bosanskim franjevcima bio je poznat discipulus, obradio ga je fra Matija Divković i štampao pod naslovom: „Beside svarhu evandelia nedilnieh priko svega godišta, koje besede iz razlikieh diačkieh knjiga privede i izpisa i složi bogoljubni bogoslovac fra M. Divković". U Mlecima 1611. Iste godine izda sa svojim naukom kršćanskim i Zlamenja ili čudesa bražene divice Marije.

Pored pomenutoga Heroltova djela izašla su još ova njegova djela: a.) Sermones discipuli super epistulas dominicales. U Baselu 1486., — b.) Quadragesimale discipuli. U Renthingenu 1489. i c.) Liber discipuli de eruditione Christi fidelium. U Strassburgu 1490

3. Djelo Nijemca *Henrika Grana* „Speculum exemplorum ex diversis libris in unum laboriose collectum in civitate Argentina anno domini 1495. in die sanctae Barbarae virginis gloriosae«. Kasnije se ovo djelo ispravljalo i popunjalo (izdanje od 1605. i 1618 u Mlecima). Ovo su djelo poznavali i naši kajkavački pisci svećenici.

4. Djelo dominikanca *Vincencija iz Beauvais-a* „Speculum historiale". (Iz 13. vijeka).

5. Djelo *Vegliege* „Frutti moravigliosi e essempi miracolosi" (prijevod iz španjolskoga). Venezia 1609.

6. Djelo kapucina *Valerija Mlečanina* „Prato fiorito di varii essempi". Ovim se djelom obilato poslužio fra Marko Kuzmić (Kuzmičević) Zadranin, čije prilike počinjem izdavati u „Zborniku za narodni život i običaje Južnih Slavena".

7.) *Vitae sanctorum patrum* od raznih auktora i

8.) Djelo *„Scala coeli"*.

Preko ovih vrela ušle su u našu hrv. glagolsku knjigu i priče ili prilike (pripovijetke) i iz drugih djela, kao: a.) iz sredovječnoga djela *„Gesta Romanorum“*, kojim se je djelom poslužio i Boccaccio u svom Dekameronu. b.) iz djela biskupa Jakoba de Voragine (+ 1298.) *„Legenda aurea“* ili *„Legenda sanctorum“*, — c.) iz djela dominikanca Humberta (13. v.) *„Tractatus de septuplici timore“*, — d.) iz djela sv. Petra Damiana, biskupa stožernika u Ostiji (od 1007.—1071.) itd.

I hrvatska glagolska knjiga imala je posebnu zbirku ovakovih prilika (čudesa), koje su se mogle umetnuti u propovijedi, košto to izrijekom spominje don Nikola Belić, rodom iz Ugljana u Dalmaciji u svojoj trećoj knjizi propovijedi, koju je napisao god. 1746. i koja se čuva danas u arhivu Jugosl. akademije pod signaturom IV. a. 94., i to u propovijedi 5. (na 4. nedjelju korizme) riječima: „Ako ćeš reći iženpij, išći u libru od iženpij“, ali se dosada nijesam namjerio na takovu zbirku prilika.

Srbin Pavle Popović u svojoj radnji „Pripovetka o devojci bez ruku“. Beograd 1905. našao je neposredni original našoj knjižici „Mirakuli slavne devi Marie“ u talijanskom djelu «Miraculi de la gloriosa Verzene Maria“ od god. 1475. Novo izdanje ovoga djela imade natpis: „Li Miracoli della Madonna“. Urbino 1855. Nu i ovo talijansko djelo je kompilacija iz prije pomenutih djela.

Od hrvatskih zbirki narodnih pripovijedaka imade najviše istih motiva, što ih nalazimo u ovim mirakulima, moja zbirka narodnih pripovijedaka u tri knjige (iz Stativa, grada Karlovca, Lokava, Delnica, Vrbovskoga, grada Rijeke, Mrkopolja, Ravne gore, Broda na Kupi i Oštarija) i Mikuličićeva (iz Krasice) i to s razloga, jer su te pripovijetke sabrane u onim krajevima, gdje su više vijekova djelovali popovi glagolaši. Poznato je, da su popovi glagolaši pisali svoje književne proizvode za najšire slojeve naroda, a da ih narod zaista upozna, čitali su ih narodu u crkvi ili kod kršćanskoga nauka u svojim domovima. Tako su postali mnogi tuđi motivi svojinom hrvatskoga naroda.

Počinju mirakuli slavne d(e)vi Marie.

I. I prvo od žene nikoga viteza, ku diva Mariê oslobodi od d(ê)vla.

Biše 1 vitez' velê bogat' i moguć', ki imiše v' običaju vsako leto činiti velika traćenê na nike s(ve)tce svoim' priêtelom'. Prigoda se, da cića velika traćenê, ko b(i)še učinil', pride na veliko uboštvo, da ne mogaše živiti. I prišadši ednuč', s(ve)tac' od vazma, i ne imijući ča veće tratiti, c(i)ća srama izide van' iz grada i idê v' edno mesto vele pusto stati ondi, doklê s(ve)tac' prošal bi.

Tako stoeći va toi pustini s vêliku žalostiju, tudie pride k nemu 1 velik' i strašan' č(lovi)k', ki biše na ednom' konju strašnu, i reče mu: „Zač si ti prišal' va to mêsto pusto?“ A vitez mu vsu stvar' odkri po redu. Tada on' č(lovi)k' str(a)šni reče mu: „O viteže, ako oćeš mi učiniti ednu službu, ê ti ću dati vele vêće bogatastva nego si ga imil' nigdar'!“ Odgovori vitez': »Vele dobrovolno ê ti obituju ono, ča budeš' prositi!« Reče on' dêval' paklêni, ki biše v kipu toga č(lovi)ka: »Vrati sê v grad' i išći v takovu mestu tvoe hiže, naiti oćeš' mnogo zlato i kada e naideš', povrati s(e) na ovo mesto k mani i pripelai s tobom' tvoju ženu i dai mi ju, da učinju od nee ono, ča oću!«

Vitez mu obeća isplniti vse, ča ta strašni č(lovi)k' pitaše. Zato vrati se skoro v grad' i vl(i)z(av)ši v svoju hižu i ljubeznivo išćući, naide veliko zlato i srebro, kim' iskupiv se svoe imênije, ko on' bišê prodal' i založil'. I tako bi bogatêi nego prvo. I prišadši dan', v ki on' biše obêćal se dêvlu vratiti, i r(e)če ženi svoei: »Pripravi se, nama e potriba poiti v niko mesto prez' ine družbe!« Ona se tudie preporuči slavnoi devi Marii. I greduci, prvo nego bi prišli na mesto ure(če)no, naid(o)še ednu crikav', v ku žena ovoga viteza vlizši devotim' zakonom' prêporuči se slavnoi devi Marii. I tudie usnu i ovo mati Is(u)h(risto)va vze tudie priliku nee i izaide van' is crikve, a vitez' mneći, da bi ona bila njegova žêna, popela ju na ono mesto, kadi ih' dêval' čekaše.

I kada biše blizu on(o)ga mesta, poča dêval' vapiti i hotišê poiti, da ne mogaše. I tako vapijući govoraše: »O vitežê, č(lovi)če nêvêrni, ê ti podah' mnogo blago, da bi mi pripêlal' tvoju ženu va ovo mesto, da osvetil bih se nad'nu, ere nam' čini veliko progonenie meni i moim' tovarišem' i škodu cića časti, ke čini materi Is(u)h(risto)vi. A ti si pripelal' onu, pred' ku se pomoći ne moremo cića velikê moći, ku ima svrhu vsih' nas'!«

On' vitez' imi tolik' strah' o(t) tih' riči, da se ne mogaše poddržati ni govoriti. Reče tada gospoê dêvlu: »Kako ti imaš toliku sminost' ubiti i ozlog(l)asiti onu, ka mi toliku nosi čast'! Zato ti zap(o)vidam', da poideš' v pakal' i ne moći budeš' otuda izaiti i učiniti niku protivšćinu č(lovi)ku, ki mi čini niku čast' i ki bi bil' va me devot!« — Tada dêval' s velikim' vapaem' iščeznu po toi pustini. A ta vitez' pokleknuvši k nogam' slavne deve Marie, poda se v grih' i vsprosi prošćeniê.

Ona ga moćno pokara i posla ga ka onoi crkvi, kadi biše negova žena. I prišadši naidê svoju žênu speći i probudivši ju, rêče nêi po redu, ča mu se prigodi. I vrativ sê v grad' i vlišši v svoju hižu, vse ono blago iščeznu, ko dêval' biše im' dal' i počeše živiti mêju sobu s(ve)tim' načinom' va veliku devocionu i učiniše vele dobra. I tako prodlžavše biše dostoini na koncu slavu imiti života vičnoga po plaćah' slavne devi Marie; ka budi v' v(e)ki bl(agoslovl)ena, am(e)n'.

2. Kako biše edan' g(ospo)din', ki držeći v hiži dêvla, bi osloboen' od' bl(a)ž(e)ne devi Marie. Mirakul' 2.

Biše edan' g(ospo)din', ki držaše mnoge razbo(i)nike, ki derihu i biêhu vsakoga, koga naiti mogahu. Zgodi se, kako bi ugodno b(og)u, da mimohodêći 1 svet' č(lovi)k' tim' putem', tudie rečeni zločinci razbiše ga i odriše. Reče tada s(ve)t' č(lovi)k' tim' zlim' ljudem': »Molju vas', popelaite me k vašemu g(ospo)dinu, imam mu nika reći v negovu korist'!«

I kada bi pripelan' k tomu g(ospo)dinu, reče: »Molju vas', činte savkupiti vse sluge vaše, er sam' danas' v ta dan' poslan' od b(og)a za vašê spasenie!« I tudie ta g(ospo)din' učini vas' dvor' svoi priti preda se. I budući skupleni, reče on' sluga boži: »Edan od toga dvora, čini mi se, da manka!« Tada 1 vzvapi i reče: »Vidi mi se, da naš konobar' ne pride totu!« Odgovori s(ve)ti č(lovi)k': »Ti govoriš istinu!«

I poslavši g(ospo)din', učini ga brzo priti. I budući prišal', poče vas' drhtati i staše moćno ustrašen'. Rêčê nemu tada ta s(ve)ti č(lovi)k: „Ê tê zaklinam' od strane bože i zapovidam ti, da skoro imaš se očitovati i povidati, gdo esi!“ — Odgovori: »Ê sam dêval' pakleni i nisam' č(lovi)k, kako se ukazuju, i stal sam v' tom' dvoru let 12, budući poslan' od moga g(ospo)dina Lucifera, da ki bi koli dan' ov' g(ospo)din', s kim sam' stal', nê pozdravil' matêr Is(u)h(risto)vu, da bih ga tudie umoril' i d(u)šu neg(o)vu v paklene muke ponesal'; a ni dan' minul', v ki bi ju ne pozdravleval!«

To slišavši ta g(ospo)din', vrže se k nogam' toga s(ve)ta č(lovi)ka i s velikim' skrušeniem' prošaše milosrdiê od boga za grihê, kê bišê učinil'. Potom' on' svêti zapovida tomu dêvlu po plaćah' od strane s(ve)te deve Marie, da bi imil' otiti i ne vratiti se nigdare veće na to mesto. I tako dêval' s velikom' bukom' i triskom tudie iščeznu kako dim'.

Ta g(ospo)din' poznavajući sê biti škapulal' ot' tolikê pogibeli, bi tako dobro obraćen' po dobrih' naucih' toga s(ve)ta č(lovi)ka, da nê samo posla tja one zle ljudi, ke držaše, vzraste pače v tolikoi časti i devocionu deve Marie, da plačući svoe grihê utegnu v svoem' koncu poiti v slavu raisku po plaćah' s(ve)te deve Marie, ka vazda budi hvalena v' v(e)ki, am(e)n'.

3. Kako biše edan' pozdravlajući s(ve)tu devu Mariju, pokle umri, vzraste mu edan' žil' svrhu groba negova.

Biše niki bogat' i moguć' človik' ot' svita, komu pride želenie i vola služiti b(og)u. I ostavivši svit', vnidê v red s(vet(o)ga Brnarda, ali er ne umiše knige, mnisi stiêhu sê držati ga kako lajika za negovo plêmênitstvo i da bi on' naučil' niku stvar', odluč(i)še mu ednoga meštra, ki ga uči.

Stoeći ov' za dlgo vrime s' svoim' meštrom', ne more nigdare veće naučiti nego ovi dvi riči, ki samo udržaše s velikim' želeniem' i dêvocionom', da hodêći ili stoeći i vsako delo, ko činaše, vazda govoraše »Zdrava, Marie!« i za veliko utišenie, ko on' ćućaše v d(u)ši svoei po onih' pres(ve)tih' ričeh'.

Prigoda se, da prêminuvši od sego života, bi pokopan' v cimiteriju s' inimi mnisi mrtvimi· I v malu vrimenu svrhu negova groba cića čuda božê i negove čistoćê i devociona, ki

imiše v devi Marii, izrestê mu 1 prelip žil', ki imiše vse liste pisane slovi zlatimi, ka govor(a)hu »Zdrava Marije!«

Ku stvar' oni mnisi videći, stahu k(a)ko ustrašeni i osupneli za čudo. I oni hoteći viditi i znati, odkuda bi izašla ta stvar', iskopaše zemlju iz negova groba i naidoše, da koren toga žila biše vkorenen' i izrasal' iz' ust' toga s(ve)toga maniha, ki v životi svoem' govoraše s tolikim' devocionom' »zdravu Mariju«.

I zato b(og)' oti pokazati to takovo čudo, očitujući, koliko mu e ugodno, gdo bi z dobrim' srcem' pozdravlal' negovu pre(sve)tu mater', ka budi vazda hvalena, amen'.

4. Kako nika žena potaknutiem' dêvlim' učini ubiti svoga zeta i bi osloboena od slavne d(e)vi Marie, matere iskupitela sega svita.

Edan' č(lovi)k' zaedno ženu svoju imihu ednu hćer', ku oni vele ljublahu. I odaše ju, ali za veliku ljubav', ku noi nošahu, učiniše priti muža stati zaedno š nimi. I pokazujući plnica vele veliku ljubav' tomu svomu zetu, susedi počêše govoriti veliko zlo do ne i zloglasiv(a)ti ju.

Vid(e)ći ta žena, da krivim' zakonom' biše potvorena, oskrbi moćno v svom' srci i delom' dêvalskim' pobrinu se naiti nikê ljudi zle vrste, kim' ona poda velik' broi pinezi, da bi oni ubili toga ne zeta s kim' biše pr(e)z' uzroka osvaena. Ki zli ljudi vazamši pinezi, ubiše skrovito toga mladca.

Ku stvar' roditeli poznavši, imiše vêliku bolizan' i mnogi učiniše plač'. I ne mogući se domisliti, od koga bi bil' umoren', vazda stahu va velici bolizni. Razmislivši potom' ona žena viliki grih', ki biše učinila, tudie ide k svomu spovidniku i umilenim' zakonom' otkri mu svoi grih'.

Po nikoliko vrimeni on' pop' potaknut' dêvlom' ide k roditelem' mladca umorenoga i skaza im' vsu tu stvar' po redu. Ki tu stvar' slišavši idoše i tudie oddaše ju gospodi. I budući našasta istina, bi dana sentenciê, da bi imela biti sažgana. I budući potom' ta žena voena na smrt i prvo nego bi bila privedena na mesto od suda, vl(i)z(av)ši v ednu crikvu s velikim' skrušeniem' preporuči se slavnoi devi Marii. I budući potom' stavlena u plamen' gorući, niednu muku ćućaše.

Ali roditeli onoga mladića slišeći i videći to, učiniše prnesti veće drv' i načiniti veći ogan'. I sa vsim' tim' ne ću-

ćaše niedne bolezni. Tada oni veće smućeni učiniše ju izvl(e)ći iz' ogna i opet' povesti ju domom'. Ona žena ne imiše v sêbi niednoga pomankaniê ot' ogna naškoenê, da dobro imiše rane na noi učinênê od' roditeli umorenoga.

I potom' živući do tretoga dne i plačući 'z bolizniju svoi grih', utegnu p(o) trih' dneh' poiti v slavu raisku po plaćah' naše gospoe premilostive d(e)vi Marie.

5. Kako niki č(lovi)k', ki se biše dal' dêvlu z dušu i s telom'. I bi obarovan' po dostoinosti devi Marie.

Edan' sluga nikoga g(ospo)d(i)na, zaigravši veliko blago, bi vele žalostan' i kako dešperan'. I zato prizva dêvla i reče mu: »Ako mi oć' dati toliko, da bim mogal' živiti i da vrnem' blago momu g(ospo)d(i)nu, ko sam' e zaigral', oću ti dati moe têlo i dušu, a to da me ne položi v pržun'!«

I dêval brzo prišadši, reče mu: »Oću ti vse dati, ča si me prosil', ako oćeš' zataêti b(og)a i negovu mater' i nega svete!« A nevolni č(lovi)k' reče! »Ja zatajuju b(og)a sa vsemi s(ve)timi, da moju devotu devu Mariju ne ću zataêti!«

Dêval' ide tê i postavši malo, vrnu se k nemu i reče mu: »Ako zataiš' mater' Is(u)h(risto)vu, oću ti dati veliko blago, kako si me prosil'!« A on' č(lovi)k' odgovori: »Priê volim' umriti nego zataêti mater' Is(u)h(risto)vu!« Tada dêval' pakleni smutivši se proti nêmu, er' ne tiše zataêti matere Is(u)h(risto)ve, porazi ga i toliko ga bi, da ga ostavi za mrtva tr poide tê. A on' č(lovi)k' kako oživivši vnide v crikav' b(la)ž(e)ne dêve Marie, onako ranen' i stoeći pred kipom' devi Marie plačući, govoraše: »Ti znaš, gospoe, za tvoju ljubav' veliko sam' kruto b'en' od dêvla i da me e k(a)ko za mrtva ostavil'. I zato prosim' pomoći od tebe!«

Tada slavna deva Mariê pride k nemu i izliči mu rane. I vsi od plka viêhu, da e izb'en a nigdorê ne viêše matere Is(u)h(risto)ve, ka ga celaše i ličaše. Budući potom' povidano gospodinu, da negov' sluga tako biše izb'en', prišadši brzo i všadši v crikav', vidi slavnu devu Mariju, ka ličaše nega slugu. I ona tudie iščeze.

Pital' je ta g(ospo)din' potle toga slugu, od koga bi bil izb'en. A on mu povida vse po red', kako se biše zgodilo. Ku stvar' slišavši g(ospo)din', vpela ga v hižu i oslobodi ga, da

ni veće sluga. I potom' toga darova mu veliko blago za ljubav' i za počten'e deve Marie, ke biše bil' vazda devot'.

I potom' živući va veliki devocioni matere Is(u)h(risto)ve i plačući svoi grih, dostoên' bi do konca slave nebêskê s kralicu nêbesku, ka vazda budi hvalena i slavlena v' veki vek', amen'.

6. Od jedne mladê divoike, ka pozdravlašê slavnu dêvu Mariu 100 ter 50 krat' na vsaki dan'.

Biše edna divica, ka pozdravlašê na vsaki dan' 100 tr' 50 krat' mater' Is(uso)vu. Koi se ona ukazav', reče: »O hći moê, kada me ti pozdravlaš', vele mi e drago, a naime kada rečeš' »G(ospo)d(i)n s tobu!« onda se mani bude mnilo, da ê držim' moga sina na moih' rukah'. Ja ti naviščam, da me ti imaš pozdravlati da veće divotnie, a ne s tolikim' prešen'em'!«

I potom' toga ta divica devotno pozdravlaše 100 krat' mater' Is(u)h(risto)vu. I tako nastoeći svomu dêvocionu, dostoina bi na svoem' konci života slave života večnoga za dostoinosti b(la)ž(e)ne d(e)vê Marie, koi budi vazda slava i čast' v' v(e)ki v(e)k.

7) Kako biše edan' žakan', ki se žalovaše od bolezni, ku e imila naša gospoê. Zato vsaki dan' umileno govoraše 7 radosti naše gospoe matere Isukrstove ta žakan' više rečeni.

Biše niki žakan' vele devot' i dobar', ki čestokrat' spominaše se s velikim' milovan'em' i ljubavju od' one neizmerne bolezni i tuge, ku e imila b(la)žena deva Mariê, mati Is(u)h(risto)va, va vrime preljute semrti i muke nee sina, ku e on trpil' na križi za našê grihê. I zato imijući ta žakan' veliko smilovan'e ob našoi gospoi, ka zvrhu vsih' inih' žen' imala e veću bolizan' od semrti svoga milostivoga s(i)na, podobno bi viditi tomu žaknu vsaki dan' devotno govoriti 7 radosti na nee hvalu i slavu.

I tako nastoeći mu va tih' molitvah' mnoga leta i nigdare niedan dan' ne prepušćaše ih. I kako bi b(og)u ugodno, približajući (se) ta žakan' k smrti, vele kruto obnêmoća i staše u veliki bolezni tela. Tada b(la)ž(e)na deva Mariê êvi se nemu s veliku svitlostiju i reče mu: »O sinu moj', zač se strašiš smrti, kada si ti govoril' vazda za moju ljubav' 7 radosti. Ve-

seli se i ne sumni, er' ê tebê oću darovati i oću da duša tvoê ima plno veselie. Hodi s manu!«

I tud'e ona duša izide is tela s vêliku svitlostiju i radostiju i vnide v slavu vikuvečnu skupa z devu Mar'ju materu g(ospo)dina našega Is(u)h(rist)a, koi budi vazda slava i hvala v' veki vêk', amen'.

8. Kako niki vele zal' č(lovi)k' z dušu i s telom' biše se predal' d'êvlu, paki za dostoênstvo matere Is(u)h(risto)ve bi osloboen' od ruk' d'êvla.

Edan' č(lovi)k' nevolan' i dešpêran', prizvavši d'êvla, re(če) mu: »Ê ti predam' dušu i telo, ako mi hoćeš' dati vsa naslaeniê i delete sega svita, ke te budu prosil'!« Odgovori d'êval': »Ako mi se zapišeš' tvoju krvju i vlašću ruku tako da si moi z dušu i s telom', ê ti oću dati, ča koli budeš' otel'!«

Tada ta nevolni i dešperani č(lovi)k' utoči svoe krvi i učini pismo krviju i ruku svoju, kako da se predae dêvlu z dušu i s telom'. I priêmši d'êval' to pismo, davaše mu, ča koli prošaše i pelaše ga s' sobu, kamo koli grêdišê.

Tako edan' trat' kupno grêduća mimo niku crkvu, i ta č(lovi)k' dišperani pozrivši v crkvu, vidi kip' b(la)ž(e)ne d(e)ve Marie. Ki, gledajući bolêznivo, pomisli na svoi grih', a d'eval' to vidivši, poča ga biti, govoreći: »Ne gledai toga kipa, ki vele imam' v nenavist' i brzo poi dai odasle, zač' si ti vas' moi z dušu i s têlom'!«

Budući toliko kruto ta nevolni č(lovi)k' poražen' ot' d'êvla, smutivši se v pameti svoei, poča misliti po mnogi način, kako bi se mogal' zneti iz ruk' toga d'êvla. Niti trat' drugoč' gredući, približa se k drugoi crkvi i va tu vteče vnutar' i s veliku bolezanju i s plačem' pokleknu pred' kipom' deve Marie i tudie zaspa. I činaše mu se, da ga dêva Mariê gonaše s' crekve, govoreći: »Ne stoi v moei crikvi, zač' si ti d'êvlov'!« I on' izašadši vanka bi vêle žalostan' i bolezniv s velikim' plačem', povraćajući se trikrat' v crik(a)v'. I na tretom vlizeniju reče mu deva Mariê; „Ja ne mogu kratiti milosti grišnikom', za kih' bila e krv' prolita moga sina na križi za otkuplenie nih' od' tamnosti paklene. Zato te oću izbaviti od oblasti d'êvle i oću te povrnuti momu sinu, ki te biše zgubil za tvoe velike grihe!“

I tako se zbudivši s velikim' plačem', reče: „O gospoe, ê te molim' za tvoju veliku milost', da mi činiš' vrnuti moe pismo, ko sam' učinil' d'ěvlu ot moe krvi, da mi ne naškodi na sudni dan!" I tada d'êval' vap'jući v aeri strašnim' glasom' skončavajući se bolezanju govoraše našoi gospoi: „Gospoe, z(a)č' mi vzimaš' toga grišnika, ot' koga imam' pismo vlašću nêgovu krvju. I to činiš' suprot' pravdi!"

Rekši te riči, pismo pade na zêmlju, a d'êval' izgibe, a naša gospoê zapovida tomu grišniku, da vazme to pismo i da e ponêse k bisk(u)pu. I on' tako učini. Ki kada proč(i)ta to pismo, vrže (tu k)artu v' ogan'. Tako rečeni grišnik' imavši odrišen'e od bisk(u)pa vse vrime života svoga žalujući v pokori i v devocioni prebivaše. Na konac' dostoên' bi slavê nebeske za dostoênstva devê Marie, koi budi vazda čast' i slava, amen'.

9. Od' ednoga pintura koga dêval' doli vrže, ki pisaše lipo kipe devê Marie.

Niki trat 1 pintur' budući lipo napisal' edan' kip' devê Marie v nikoi crkvi, i zato mu reče d'êval': „Zač' ti pišeš' tu toliko lipu, a menê pišeš toliko grda?" — Odgovori pintur': „Ere e ona lipla i veće slavna gospoê nere e nigdare bila na nêbi i na zemli, a ti si vêće grd' i sramotan' ner bi se mogal' naiti ni izmisliti!"

Rasrdivši se tada d'êval', oti ga rinuti doli, da se ubie. Da kip' devê Marie, ki on pisaše tako lip', prostrvši ruku, popade ga i ne dopusti mu upasti se, a d'êval' tudie s vêlikim mrmnan'em' iščeznu. Paki pintur' zahvali vele devi Marii, ka vazda budi hvalena i proslavlena va v(e)ki, am(e)n'.

10.) Kako b(la)ž(e)na deva Mariê izbavi ot' mnogo nevol' niku hćer' ednoga c(a)ra, koi bihu ruke usičene.

Čte se v nikoi koroniki, da v' vrime, v ko biše prest(a)vlêno ces(a)rastvo rimsko kralevstvu franačkomu, gospodovaše tada edan' ces(a)r', ki imiše svoju ženu, ka biše noseća. Ka potom' porodi ednu lipu hćer' i v tom' porodi za veliku bolêzan', ku imiše ta kralica, preminu od' sega svita.

Zgoda se potom', da kral' po nikoliki vrimêni vzê drugu ženu, ka va 'no vr(i)me b(i)še štimana nailipla žena na sviti. I zato mnozi prihoêhu iz d(a)lêkih' stran' za edno čudo viditi

LIBRARY
UNIVERSITY OF ILLINOIS
AT URBANA-CHAMPAIGN

lipotu žene. Ki ju viêhu, govorahu, za istinu da e ona nailipla žena ot' svita, da, ako vzraste hći kraleva, oće biti lipla od' nê.

Razumivši kralica te riči, tudie bi moćno smućêna sproti hćeri kralêvi. I tada nadahnuta ot' dêvla poča misliti, po ki put' bi ju mogla umoriti, da kral' ni nigdor' drugi da bi to ne znal'. Zgoda se, da niki trat' poide kral' van s toga vladan'ê i ta kralica za nenavidost', ku imiše proti toi mladici, tudie žva k sebi nikoliko svoih' slug' i vernih' i povida nim svoju otainost, ku te sluge da nimaju dati na znan'e, ko i obećaše.

I oni tudie biše važgani pristati na vsaku ne zapovid'. Tada kralica nadahnuta d'êvlom' paklenim' reče onim' slugam': »Poidite v niko mesto otaino daleč' van' ot' grada i popelaite s vami tu dêvicu kralevu hćer' i kada ju popelate va onu pustinju, ubiite ju i ostavite ju zvirom', da ju izjidu, er' ona živenečisto, i to da bi znal' kral', nju bi svoju ruku ubil'. A da ja budem' stanovita za smrt' ne, otsicite noi ruke i prnesite mi za zlamenie i po tom' poznam', da ste mi verni!«

I oni tudie važgani na zlo obećaše vse učiniti. I tudie počeše misliti i napravlati, kako bi to učinili, a da bi se neznalo. I s velikimi zlobami i hinbami spel(av)še ju van' iz grada otaino i pelajući ju v ednu pustinju, odlučiše ju ubiti, da pomisleći i videći velik' devocion' i počten'e rêčene divoike, ka s velikimi plači preporučaše se d(e)vi Marii, da na milosrdie ganute te sluge ne umoriše e. Da li otejući naplniti zapoved' nenavidne kralice, usikoše noi ruke i samu ju ostaviše. I oni se vrnuše ka kralici, govoreći: »Mi smo učinili zapovid'!«, kažući ruke za zlam(e)n'e te zlobe krvne.

Videći se ona devoika va takovi dlgovan'i i tako sama naš(a)dši se v toliki nevolni muki, obolêzni. Vzdvignu oči na nebo i kruto plačući zoviše devu Mariju, da po svoem' milosrdiju dala bi noi pomoć' i da bi oi dai nik(o)liko pol(a)hčala nee bolezan'. Tada kako bi b(og)u ugodno po dostoênstvu devê Marie, ka e utočišće vsakomu grišniku, zgoda sê, da niki sin' nikoga hêrcêga mimo gredući po onoi pustini s nikoliko svoimi vitezi sliša vêle velik' plač' i tužbu.

Tomu tužbenu glasu vsi prestr(a)šiše se i čudujući se nasledovaše ta tužbeni glas i naidoše ju plačući se i klečeći na kolenih' i tužeći na svoju nesriću i neprestanno moleći kral(i)ce nebeske pomoć'. Oni vidêći lipotu i razmišlajuće devo-

cion' ove plemenite mladicê na milosrdie ganuti s velikim' počten'em i milosrdiem' popel(av)še ju na koni v nih' strane, ništar' nim' ona gcvoreći, ako s' i biše od nih' nikoliko krat' opitana, č'ê bi bila hći i po ki put' biše vpala va tu nevolju, ku trplašê, vazda hvaleći devu Mariju, kralicu nebesku odvetnicu grišnik(o)v' nevolnih'.

Ta sin' hercegov' učini ju ličiti s veliku ljubavju i milostivo ei služiti I budući k(a)ko zdrava od bolêzni svoe, postavi se s velikim' umilenstvom' na molitav' i dêvocion'. I v toliku ljubav' d(u)ša ne bi važgana v dêvu Mariju, da dan' i noć' zahvalevašê devi Marii s velikim' trplêniem' va veliki svoei nevoli, a nikomur' nê povidaše, da e hći c(a)reva, da vsu svoju pečal' postavila biše v matêr' milosrdiê.

Ova mladica beše velê lipa v teli, mudra v govoren'i, v molitvi dêvota i vsaki ju gledaše za čudo cića velike lipotê. I er' ne imiše ruk', sin' hercegov', ki ju bišê našal', čini ju ličiti i cića velike mudrosti va nju se zagleda i prosi svoga oca, da mu ju dopusti vzêti za ženu. I o(ta)c', toga hercega slišeći to, vele bi smućen', ne znajući, ć'ê bi bila hći i ča ne imiše ruk'. O(ta)c' ne tiše, da bi ju vzel' za ženu, da sin' nastoeći pri hercegi vele nastoêše, da bi mu ju dopustil' za ženu. I na konac', videći o(ta)c' volju sina, ki ga vele ljublaše za ne ožalostiti ga dopusti biti nega voli i pripravi vele lip' pir' i narešeniê, tr mu ju da za nega ženu.

A sada jure vratimo se k' ocu te mladicê. Ki vrnuvši se k svomu gradu, tudie opita kralice, ča bi bilo od nêga hćere. A kralica nenavidna i hudobna plačući se, ukazovaše se velê žalosna, odgovori, da ne zna, kamo bi bila ni gdo bi ju odpelal'. C(a)r' vidivši, da e izgubil' hćer', žalosteći se dlgo vrimê plaka. I ne mogući imiti niedno utišen'e od velike žalosti, ku imiše, vele se končaše.

Videći žena svoi mankamênt', svetova se svoimi baruni, tr' odlučiše, da imaju biti bodeži i nika vêselê za nega utišên'e. Tada imijući priti rečeni herceg' o(ta)c' toga mladića na ta bodež' po zapovedi, ka mu biše učinena, a sin' videći se hrabren' i priklad(a)n' k oružju, imi mil(o)st' od' oca, da mesto nega poide na t' put'. I preporučiv' svoju ženu, ka biše noseća svomu ocu, dili se i poide s nikoliko vitezi na ta bodež'.

Paki prišadši dan' odlučeni bodežu, gospoda i oni baruni muštrajući se i učinivši veliko vesele, c(a)r' bi bole vole,

a ta sin' hercegov' hrabrie se noseći od inih, nigdor mu ne mogaše suprot' stati. I zato c(a)r', vidivši mudrost' i kripost' toga mladića, poče ga toliko ljubiti, da nega žalost' obrati se v' vêliko utešenie.

Meju tim' žena toga mladca porodi 2 sina lipa Zato hercêg' posla ednoga posla k sinu, da mu navisti, da sta mu se rodila 2 lipa sina. Prišadši ta posal' k dvoru kralevu i vidivši ga kralica, čini ga brzo k sebi priti želijući znati glase nove, er' znaše, da gredihe od vladane daleča

Prišadši h kralici, poče ei povidati, ča se biše zgodalo od hercega i od nega sina i one divice, ka nê imiše ruk, i k(a)ko ona biše porodila 2 vele plemenita sina i tolikoe od nee lipote i mudrosti. Tada kralica poča vele sumniti, da bi ta bila kraleva hći, ku ona biše zapovidala umoriti. Komu poslu ona reče: »Idi sada k svomu g(ospo)dinu i kada se budeš' otel' vrnuti v tvoe strane, prosim te, svrni se ka mni!«

I pošadši sluga k g(ospo)dinu sinu hercegovu, da mu list negova oca, praveći mu po red' od nega žene i k(a)ko biše porodila 2 sina lipa. I kako mu biše otac' pisal', ku stvar' on mladić' videći, bi vele vesêl'. I zato pisa list' zapečaćên' svoim' pêčatom', v kom' tako pisaše svoemu otcu: »Prisvitli g(ospo)d(i)ne, ako me ljubite kako dragoga sina, od moe žene i od moih' sinov' imiitê dobru pomnju. Inako učinivši, ne ćete me veće viditi nigdarê!«

I vazamši sluga te listi, želeći vratiti se k svomu g(ospo)dinu, idê prvo ka kralici, kako ei se obeća, a ona mu ukazavši veliku dobrostivost', poda mu piti veliko moćni voni, da on tudie bi opoen'. I budući teškim' zakonom' usnul', kralica vze mu listi i pročtavši e bi stanovita od sumnê, ku imiše. I na tom' mestu, kadi pisaše »od moe žene i od moih' sinov' imaitê dobru pomnju«, postrga hitrim' zakonom' i napisa tako: »Onu bludnicu i š ne sini učinite umoriti! Inako učinivši, ne ćete me veće nigdare viditi, erê sam' ê stanovit', da ih' e rodila od preljubodeistva!«

Potom' načinivši listi kako bihu prvo, zva onoga junaka i posla ga na svoi put'. Pročtavši herceg' listi od svoga sina, ne unagli se proti toi mladici, da sazva svoe sluge i reče im' udržanie listov. Oni obraše za svet', da bi bila povedena v niko mesto pusto, da izila bi se od zviri div'ih'. I vazamši ju, staviše joi na mišce one nê sinke.

Potom' prez niedne pom(o)ći č(lovi)č(a)ske uč(i)ni ju povesti v pustinju Ona nevolnna, videći se trpiti toliku nevolju nepravdenim' zakonom' ostavlena od vsake č(lovi)č(a)ske pomoći, plačući devotim' zakonom', zoviše slavnu devu Mariju, da bi ju pomogla i iznela is tolike nevole. Potom se tužeći gogoraše »O slavna maiko od milosti i milosrdiê, ali ne vidiš' ti kolika zla ê trpim', da se ovo viju ostavlena oda vsega svita! Ne ću li ê ovdi umriti s ovimi moimi sinki, ako tvoê velika nê pomorê mi milost'. Prošu te, slavna kralice nebeska, da me ti ne ostaviš' va' vom' pustom' mestu zato, er' ê nimam' ufaniê v' inih nego samo v tebi, er si plna vsake milosti!«

Budući ova mladica stala va tih' prošnah' i tužênjih' za velik' čas' i vazamši svoi sinke na mišce, kako bole mogaše, plačući i moleći vele boliznivo, poče hoditi po toi pustini. I kako bi b(og)u ugodno, ona pride k' ednoi pećini ednoga s(ve)ta remete, ki, videći ju tako ostavlenu s onima dvima sinkoma na mišcah'. ganu se na veliko milosrdie tako, da, kako bi b(og)u ugodno po plaćah' svoe s(ve)te matere, i postavi ju v' edno mesto odlučeno od svoe cele i služaše ej' od toga uboštva, ča nim' b(og)' davaše.

Staše ova mladica va toi pećini vazda na molitvi, moleći kralicu nebesku, da za svoe milosrdie pomogla bi ju v tolicih' mukah'. Ednu noć' molêći ona nastoinim' zakonom', ukaza ei se va videniju slavna deva Mariê združena s mnogim' množastvom' anjelov' i s veliku svitlostiju i reče: »O hći moê preslatka, ne plači veće, da radui se, ere v tvoih' nevolah' nisi prestala proseći moju pomoć'. I pokle esu ti usičene ruke telesne nepravim' zakonom', za ke ti vraćam' ovi dvi ruci nebeski!« i govoreći ei: »Pokripi se, hći moê, ere ti će milost moê nigdare ne priti na mane, i skoro se oćeš' vratiti v' svoe prvo stanie!«

I rekši te riči sa vsim' onim' množastvom' od' anjelov' iščeznu, a ta mladica ide s timi sinki va tu pećinu s velikim' utišeniem' i mišlaše veliko milosrdie od slavne devi Marie, ko noi biše učinila. Česa cića va dne i v noći noi hv(a)le zdavaše s velikim' devocionom'.

Mejutim' sin' hercegov' a muž' te mladice budući stal' za edno leto na tom' bodeži, vrati se v svoju stranu. I upitavši nastoinim' zakonom' od gospoe i ditce svoe za veliku volju i želen'e, ko imiše, viditi nih', ali herceg' tudie mu po-

kaza listi, ki od negove strane biše priel', i da ju ne biše umoril'. Skaza mu, da dobro, da ju biše poslal' v pustinju na izidenie zviri ljutih.

Tada mladić', slišavši takove glase, pride mu tolika bolezan' na srce, da pade za mrtva. Potom dvigši se, ide s mnogimi vitezi k pećini i išćući po toi pustini, ako po niki put' mogli bi ju naiti. I tako po plaćah' slavnê devi Marie pride v pećinu toga s(ve)tago pustinnika, kadi biše ona mladica. I našadši ju zdravu v rukah' i š'ne sinmi, sin' hercegov' sa vsimi svoimi vitezi imiše veliko utišen'e i veselie, a navlastito cića čuda, koe b(og)' biše pokazal' na svoei s(ve)toi materê plaćah' proti ženi negovi.

Potom' hvale zdravši b(og)u i nêgovi dobrostivoi materi, odlučiše se od toga s(ve)ta pustinnaka i vratiše se vsi s neizrečenu radostiju v grad'. Ali' herceg' sa vsim' onim' plkom' ne mogaše se vzdržati od plača, procinjujuć' toliko čudo, ko b(og)' biše učinil'. I zato čini učiniti mnoge priprave, zovući mnogu g(ospo)du i viteze na to svoe utišenie. I vsi jidući, ona mladica ne jidiše, ali plačući za dragost', procinevaše veliku dobrostivost', ku ei nošaše slavna deva Mariê i veseleći se o takovu daru priêtomu, ne hoti se veće vzdržati sakrivena. I tudie dvigši se na noge, s velikim' važganiem' reče: »Dosle, vzmožni i plêmeniti ljudi, bilo e vrime od mlčaniê, da jure znaite, ê esam' nesrićna hći c(a)rova, ka za nenavidost' lukave cesarice priêla sam' velika zla, ali po plaćah' i po milosti slavne devê Marie utekla sam' od nee nepravde!«

Slišeći ti totu budući takovê riči, vele osupnivši, vzdaše mnoge hvale b(og)u i negovi s(ve)toi materi, po plaćah' od ke ta mladica biše (se) škapulala od tolike pogibeli. Ov' sin' hercegov' za vêliku radost', ku imi, posla tudie ednoga posla k c(a)ru, ocu rečenê mladice.

C(a)r' slišavši takove glase, bi pln' čudnê radosti i skoro posla po hćer' i po zeta i učini e združiti mnogimi ljudmi. I naš(a)dši on' istinu od' te stvari, učini učiniti edan' velik' ogan' po srede place i povele va ogan' vrići onu nênavidlivu c(a)ricu i učini ju sažgati. Potom' hvale vzdaše materi Is(u)h(risto)vi, ka budi hvalena i bl(agoslovle)na v' veki, amen'.

11. Kako se e b(la)ž(e)na deva Mariê êvila ednei ženi nemoćni i od sakramenta s(ve)toga tela

Edna žena vele devota deve Marie, ka budući vele kruto nemoćna, redovnik' k noi prišadši s' s(ve)tim' t(e)lom' za pričestiti ju, i tako všadši v komoru rečene žene, tudie ugleda dêvu Mariju, ka staše polag' te nemoćnê žene. I tada b(la)ž(e)na deva stavši se za počten'e, pokloni se svomu sinu, a redovnik' prestraši se cića velike s(vi)tlosti, ku vidi i vele se poča čuditi.

Za to on' toliko bi pln' slatk(o)sti, da mu sê činaše, da e v raji. I poklê da toi ženi nemoćnoi s(ve)to telo, s velikim' poklonenjem reče s(ve)toi devi Marii: »O gospoe moê, zač sam' ja dostoên' imiti toliku milost!« — Onda naša gospoê reče: »Ova e žena moê dêvota i zač mê e vsaki dan' pozdravlala 100 krat' anj(e)lskim' pozdravlêniem', zato e dostoina bila imiti moju milost' i da sam' ju ja pohodila Ti takoje dobro činiš', kada činiš' dl(g). Oba 2 budeta v kralestvi moga sina!«

I kako reče naša gospoê tê riči, tudie vzê d(u)šu te svoe dêvotê i ponese ju v rai pred' g(ospo)dina našega Is(u)h(rist)a, ki živê va vêk', amên'.

12. Od' onoga s(ve)ta č(lovi)ka, ki hoêše prodikujući rič' božju, konfortajući i nagovarajući plk', da činê pokoru.

Biše niki č(lovi)k' dêvot', ki, vsê blago svoe ostavivši razvi edn(o)ga oslaka, i postavi se na prodičasto i na rič' božju i hoêše po svitu, čineći mnoga dobra dela i koristna dušam' grišnikov'. Ki za volju truda putov' biše za se ostavil' ednoga oslaka

Zgoda se niki trat'. da on' budući na molitvi i govoreći oče n(aš), prihajaše mu na pamet' ta nega oslak' i g(o)voreći one riči, ki esi n(a) n(e)besih', v svoei pameti mišlaše, ča oće jisti nega oslak' i gdo mu ga oće čuvati. I tako v' vsih' besedah' očenaša li mišlašê za toga svoga oslaka. Tolikoer mu se zgaêše, kada počniše misliti od prodičastva i od molitvê, misal mu na negova oslaka uhaêše.

I tako svršivši svoju molitvu, poidê k' oslaku, govoreći: »O oslak' moi, ti si veći del moe molitvê imil' nego ja!« I zato za moći imiti veću misal k b(og)u, proda toga oslaka i da pinezi ubogim' H(risto)vim'. I niki dan' hodeći ta s(ve)ti

č(lovi)k' po gradu, edan' mladić ga susretê i reče mu ove riči: »È te molim', oče, da bi prišal' pohoditi ednoga nemoćnika, ki e na perikuli od smrti!«

Za ku prošnju ta s(ve)t' č(lovi)k' idê zaedno s tim' mladićem', ki nadahnut' d(u)hom' d'êvlim' biše naredil' s nikimi svoimi nepočtenimi i zlimi tovariši ednu veliku vašćinu tomu s(ve)tu mužu učiniti. I ne bihu istinne riči one, ke biše rekal od onoga nemoćnika, zač' biše naredil', da gre s ednu bludnicu v niko nepočteno mesto, da bi š nju grih' učinil'.

I budući ta sluga boži prišal' v takovo mêsto, vas se zabi od velika srama. Tada edna od' onih' bludnic', vzamši ga silu, vele ga tentaše, otijući ga pregnuti na grih', a niki mladci nepočteni ondi budući, stahu, toga gledajući, onim se špotajući. Da ov' sluga boži videći se toliko brižen' od te bludnice, nadahnut' od b(og)a, reče: »Edna se od vas odluči s manu grih' učiniti i ja oću k nei priti!«

I všadši on' va tu hižu d'êvalsku s' ednu bludnicu, sluga ta boži važgan' i konfortan' božastvenu ljubavju i za spasenie te bludnicê tudie poča govoriti od' 10 zapovidi božih' i ere ona bišê zamka i lêčka od d(u)š', ke činašê poiti v pogibel', noi govoraše: »O nevolna ženo, ne znaš li, da na sudni dan' imaš' dati račun' od vsih' d(u)š', ke za volju tvoju zgibaju. Stanovito bole bi ti bilo, da bi neroena!« I kako b(og)u bi drago ta bludnica taknuta v ne srce velikim' glasom' poče vapiti: »B(ož)e, imij' milosrdie od mene!« Plakaše gorko svoih' grihov', li govoreći: »O g(ospo)dine b(ož)e, imii milosrdie od mene grišnicê!«

I na kričan'e to žene te druge žene potekoše viditi, ča bi bil' uzrok' tolika plača. I za istinu poznaše, da za bolezan' činaše velik' plač', goruće svrhu muke g(ospo)dina našega Is(u)h(rist)a i za slavu s(ve)tih' i za muku osuenih'. Vse one bludnice plakahu s velikim' skrušen'em' i bolezanju takô, da po milosti boži odlučiše ostaviti svit' i svršênu čistoću obsluževati i vsê dobro skrušene i ispovidane. Blago, ko one imihu, daše ubozim' i va 'nom' nepočteni mesti uzidaše lipu crkav' devi Marii, v koi vse počaše prebivati k(a)ko redovne žene, nasledujući toga s(ve)tóga muža, živući vazda v' veliki dobroti i svetosti t(a)ko, da v mali v takovi mesti naide se, da bihu dana mnoga almuštva. I za dobar' glas' i žitak' tih' žen', ki se proglasi od nih' s(ve)ta života tuko, da vêle plemenitih' i

dobrih' ljudi želahu postaviti svoe hćere va t' molstir' na službu božju, meju kimi edan' bogat' i moguć' č(lovi)k', imijući ednu hćer' mladu, da ju va t' molstir'.

Ki bogatac' malo potom' živi i otijući jurê umriti, vse svoe imin'e ostavi svoei hćeri, da e uživa s timi redovnicami. Ka rastući biše vele lipa mladica i vse ju one drugê ljublahu, zač nastoêše dan' i noć' molitvam' d(e)ve Marie. Prigoda se, da niki trat' edan' kral' po imeni Rikardo z' Negliterê prisadši k tomu molstiru za postav(i)ti ednu svoju hćer' va t' molstir'. I buduči v kap(e)li s' opaticu i ostalimi redovnicami rečena divoika, poče vêlê ljubeznivo gledati toga krala i čujaše se ednoga č(lovi)ka, videći oblčena svitami kalevskimi i glavu nega okrunenu krunu svitlu. I zat(o) ga neprestanno gledaše. A ta kral' videći, da ga ta divoika tako pomnivo gleda, poča razmišlati nêe lipotu i k(a)ko č(lovi)k' bludan' tud'e se zagleda va nju za lipotu očiju nee.

I vrativši se kral' v svoe vladan'e, tud'e posla k toi opatici, proseći, da mu poš'le tu mladicu. Ako li ne, da ei oće vas' kloštar' strti i silu ju vzeti. Slišeći to divoika, govoreći poče pitati toga sluge, ka bi lipota v nei bila, ka bi naidraž'a kralju bila. A on' odgovorivši reče: »Za istinu lipota tvoiju očiju ob'êla e i svezala e srcê kralju!«

Tada ta mladica razumivši poželen'e kralevo i ne tijući izgubiti toliko dobro, ko veliku pokoru biše dobila pred' b(o-go)m', ganuvši se s veliku vrućostju, poide pred kip' d(e)ve Marie i tu s vele velikim' plačem' i devocionom' zne sama sebi oči i zavivši e v' edan' rub' ponesê e i da e slugam' toga krala, govoreći: »Ponesite ti moi oči vašemu kralju i recite mu, da na svoe naslaenie i dêlet' vazme od moe lipote!«

I kada prnesoše rečêni posli ti oči kralju, ki to vidivši, vas se k(a)ko zabi va 'nom', ča otiše učiniti. I razmišljajući svršenost' i s(ve)tost' te mladice, tudie pridê k molstiru i s velikim' skrušen'em' i bolêzanju prošaše odpušćenê i milosti. I paki všadši v cr(i)kav' sa onimi koludricami, prvu rič', ku učini, postavi ti oči na oltar d(e)ve Marie, pak se mećuć veće krat' na zemlju, priseže, da se ne će vstati gori, dokle d(e)va Mariê ne povrati očiju onoi divoiki.

Čudna stvar' to bi, da po nikoliko vrimeni da se d(e)va Mariê ukaza nad' onim' oltarêm' i vzamši oni oči svoima vlaščima rukama, i post(a)vi e svršeno na svoe mesto tako, da re-

čêna divoika tudie bi zdrava, k(a)ko e i prvo bila. I d(e)va Mariê potom' iz'čeze i ne bi videna. I vzdaše hvalu devi Marii. I tako kral' budući vele konfortan' vrati se k svomu gradu. I ta mladica li nastoeći svomu devocionu, dostoina bi na konac' svoga živlênê slave raiske po milosti d(e)ve Marie, koi budi vazda hvala va veki vek', amen'.

13. Od nikoga žakna, ki se biše sa vsim' poddal' sega svitnim' stvarem' i bi od svoih' nepriêtêl' umoren'.

Biše niki žakan' vêle dêvot' d(e)ve Marie, ki bišê sê velê poddal' sega svitnim' stvarem i vele zal' činaše. Ta žakan' imiše običai za svoi devocion' klečati pred' oltarem' deve Marie i govoraše s velikim dêvocionom' i umilenstvom' zdravu Mariju.

Ki edan' dan' bi susretên' od svoih' nepriêtel' i ubien'. I ča ne biše dobra života, redovnici ga ne tiše zakopati v crkvi s' inimi, da s' stoećimi vani s cimitera. Nakon' 30 dan' pokaza sê d(e)va Mariê nikomu žaknu, govoreći: »Zač' niste moga sluge vi zakopali pri crikvi?« — A žakan' odgovori: »Gdo e ta vaš' sluga dêvoti?« — Odgovori dêva Mariê: »On', koga ste zakopali vani s cimitera. Jure e dan' 30, da e moi sluga (vani). Poidite, brzo ga znamite i postavite ga v mesto posvećeno, ere e on' vazda bil' moi veran' sluga i z devocionom' e on' mene pozdravlal' anjelskim' pozdravlêniem'!«

I tako v' jutro rano poidoše redovnici i izneše negovo telo i naidošê v negovih' ustih' edan' vele lip' cvêt i êzik' nêgov' cêl' i zdrav' za zlamenje, da e on' pozdravlal' d(e)vu Mariju, ka budi vazda hvalena va veki vêk' amên'.

14.) Od edne koludrice, koi d(u)ša idê v pakal' za neispovidan'e ednoga smrtnoga griha.

Čte se, da biše edna opatica vele devota v' slavnu d(e)vu Mariju. Ka imiše ednu svoju netêkinju takoe od velika devociona i s(ve)tosti i prezkončenoga svršenê. Ka mladica vazamši veliku općinu i sminost' s' ednim' žaknom', govoreći i spominajući se budi da o stvareh' duhovnih'. Da kada bihu dobro v' općinu vlizli meju sobom, potičući d'êvlu, početê govoriti ot ljubve tako, da niednomu od nih' činaše se grih' učiniti toliku grdkost' i nečistoću.

I kada jure biše dobro oslipleni i zasineni od d'êvla, odkrivši edan' drugomu svoe mišlen'e, pltênim' zakonom' sagrišiše meju sobom'. Razmislivši rečena mladica potom' veliki blud' učineni i poznajući, s velike visote podobne v koliku grdkost' biše vpala, izgubivši svoe devstvo, poče s preveliku bolizanju tužiti se od tolika griha tako, da va dne i v noći ne umiêše utišiti se. Česa cića pridê v toliku bolêzan', da odnêmorê do smrti i po niedan' put' hotiêše otkriti ali sp(o)vidati svoi grih', da govoraše sama v sebi: »Nu komu se ê moći hoću ispovidati, ere sam' ê cinena tako s(ve)ta i dobra, da vsi govore od moe s(ve)tosti!« I na konac' umri prez' ispovidi rečenoga griha.

Tada opatica videći mrtvu svoju net'êkinju, mnogo se boli o semrti nê. Zato neprestanno plakaše i molaše sa slzami slavnu devu Mariju, da za svoe milosrdie odkrila bi noj', kadi duša nêt'êkine neje bila bi postavlêna. I tako prodlži edno godišćê va toi prošni. Potom' ukaza ei se slavna deva Mariê i reče nei: »O opaticê, mnogo si se trudila, moleći me, da bih ti imela odkriti, kadi e duša tvoe net'êkinê. Pridi tada sa mnom' i hoću ti pokazati tvoju net'êkinju!« I povede ju v mesta od tamnosti, kadi bihu prêzbroini ljudi, ki trplahu preteške muke i strašne.

Videći opatica v svoem' videniju veliko strašne stvari, biše vsa ustrašena mnogim' strahom' i vele se boêše. I reče mati Is(u)h(risto)va: »O opatice, ne boi se ništare, pokle si sa mnu, i procini ono, ča budeš viditi i slišati. I kada ei pokaza mučna mesta od pakla, povede ju k' ednomu studencu, is koga ishoêše nepodnositelni smrad'. Reče deva Mariê opatici: »Pozri va t' studenac' i ne boi se!«

Ka opatica pozri vnutar' i vidi svoju net'êkinju, ka biše privezana va tom' studencu posrede plamena ogna goruća i goreše do pasa i držaše êzik' vani iz' ust' i vapiêše šgrgićući nêvolnim' zakonom' cića teških' muk', kimi se nevolaše. Tada opatica, poznavši svoju nêt'êkinju i videći ju stoeći v tolikih' mukah', reče našoi gospoi: »Oime, gospoe moê, ovo li e moê net'êkina, ka se nevoli va tolikih' mukah'. Koj' mati Is(u)h(risto)va reče: »Stanovito to e tvoê net'êkina, a da trpi te muke za edan' grih' smrtni, ki učini, i za sram' ne hoti ga ispovidati. I zato, ere ona, čineći se dobra i s(ve)ta, bi nepomniva otvoriti usta i očitovati svoi grih', za ta uzrok' drži usta otvo-

rena, imiti oće vazda êzik' svoi v rukah', davati oće čudne škrgite i tužen'ê. I govoru ti, da oće toliko trpiti ove muke, koliko moj sin' bude na nebi!«

Zato opatica vidivši to, ne hoti veće za nju moliti, a videnie iščeznu. O nevolni č(lovi)če, ča učini sram', ne hoteći se ispovidati! I zato govori učitelj: »Nevzmožna stvar' e moći isprositi odrišenie grihov', ako ni učinena prava spovid' pred popom'!«

15.) Od' edne rêdovnice, ka izlize iz molstira za oteći sagrišiti s' ednim' vitezam', ka bi od matere Is(u)h(risto)ve pomožena.

Biše edan' vitez', ki imiše veliku dêvocion' k' ednomu molstiru s(ve)tih' ednih' koludric'. I zato totu postavi ednu svoju hćer' i učini ju redovnu. Prigoda sê, da općeći ov' vele va tom' molstiru potaknutiem' d'êvlim', vze veliku općinu i sminost' s' ednu rečenih' koludric', ka biše vele devota v slavnu devu Mariju, a imiše oficii od sakrestie.

Ovi tako imijući dlgu općinu meju sobom', na konac' ova žena redovna otluči v noći zlisti iz molstira za poiti k ovomu i pltenim' zakonom' sagrišiti š nim', kako uredili bihu i odlučili. A od' tê stv(a)ri nigdor se domišlaše ini. I prišadši ta vitêz' k molstiru v noći odlučenoi, učini ei zlamenie, da bi imela izaiti k nemu. Ova takoe važgana i vruća zalim' želeniem' hoteći izaiti van' skoro, kako e rečeno, i bi joi od potribe minuti skroz' crikav' slavne devi Marie. I poklaknuvši pozdravi mater' od milosrdiê, kako imišê običai.

Potom' dvigši sê poiti, za velik' čas' poče po crikvi simo tamo bluditi, ne mogući naiti vrat' od crkve, da izlizla bi van'. Ali vitez' videći ovu ne ishodeću van', zazva ju lahko po imeni, a ona odgovori, kako ne mogaše izaiti is crkve. Tada vitez' reče: »Svlci abit', ki nosiš' na sebi i s ključi od sakreštie postavi e na oltar' s(ve)te gospoe i noi vse to preporuči! Potom pridi, hoću ti dati liple svite nego su tê tvoe!«

Učinivši ova vse, kako zločesti vitez' nauči ju i svitova, ide pred' oltar' i reče tako: »O slavna devo Marie, moi otac' nê hoti me nigdare oddati za muža i proti moei voli učini me vlisti va ov' molstir' I zato sada naplnuju moe želenie!« I stavi svoe svitê s ključi od sekreštie na oltar' naše gospoe i skoro pobiže.

Budući ova združena s tim' vitezem', on' spominajući ju vele krat' na grih', ona mu ne hti nigdar' pristati. I hodivši za niko vrimê tako zaedno po svitu, pridoše u veliku nevolju ubožastva. Vitez' procinujući i videći, da po niedan' put' nê mogaše od nê svoju volju i odluku imiti, i videći se postavlen' v toliki nevoli, reče, da bi bilo bogu ugodno, tr bih' ê bil' tako ludim' zakonom' nê učinil', združivši se s tobom, pokle nigdare nisi hotila pristati k moei voli! A ona reče tako: »Znai, da va vsem' inom' gotova sam' učiniti tvoju volju, ali neka znaš', da moe devstvo na čast' i na hvalu slavne deve Marie vazda hòću shraniti.

Reče tada vitez': »Ne na inu odluku iznêh' tê iz molstira nego zato, to e za sagrišiti s tobom'. I to bih' bil' nigdare ne učinil', da bih' znal' tvoju odluku!« Ona reče: »Molju te, da kako si me iznêl' van' iz molstira, tako me imii vratiti!«

I tako ta žena redovna po plaćah' slavne deve Marie nê učini smrada smrdećega preljubodeistva, kako bišè odlučila učiniti. Vrativši sê ona v molstir', vaspet' naide svoe svite i ključe od sekreštie tako na oltaru, kako e ona biše ostavila. I postavimo, da ova dlgo vrimê bišê bila vani iz molstira, zato niedna sê veće ne domisli od tê stvari nigdare, nêgo kada potom' ona za to sama oti otkriti, erê budući ona tako pobigla, slavna dêva Mariê vze priliku i pripodobšćinu nee, stavivši na se svite nee, na mesto nee činaše oficii od šakrištie dari dotle, dokle se rečena rèdovnica povrati v molstir'.

Ka procinujući potom' čudo matere Is(u)h(risto)ve, maike milosrdiê, vazda hvale vzdavaše nee s(ve)toi milosti i blagoslavlašê ju, poklê nêe s(ve)ti devocion' i obraćenie utegnu kralevstvo života vêčnoga po plaćah' s(ve)te deve Marie, ka budi va v(e)ki hvalena, am(e)n'.

16.) Od' nikih' koludrov' rêda s(ve)toga Brnarda ki se bihu utopili, izašadši vanka prez dopušćenê s kloštra.

Čte se, da v' vrime s(veto)ga Brnarda, poš(a)dši dva fratrića van' iz m(o)lstira prez' dopušćeniê s(ve)t(o)ga Brnarda, i pridoše k' ednoj rici, ka tu biše blizu. I vzlivši va nu cića razgovora, nesriću utopiše se. Ki fratri budući našasti mrtvi i prnes(e)ni v molstir' i postavlena nih' telesa v kori crikvenom' mnisi potom' čineći oficii ot' mrtvih' ho . . . .

(Strana 49. i 50. ostala je neštampana u akademijskom primjerku. Prema tomu manjka veći dio 16. i početak 17. mirakula. Otisnuti konac 17. mirakula glasi:)

. . . . u milost' ne moći umriti prez' ispovidi. Progovori glava i reče: »Va vsakom' tednu postil sam' edan' dan' o kruhu i o vodi na hvalu i čast' slavne deve Marie I zato bog' nê dopusti mi umriti prez' isp(o)vidi po plaćah' svoe s(ve)te matere!«

Rekši te riči, ona duša preminu v miru v dobra večnoga života. Oni tada, ki pri tom' bihu, vzdaše hvale velike b(og)u, videći toliko prevêliko čudo o negovi pres(ve)toi matêri, ka budi proslavlena v' veki, amen'.

18. Od' edne plemenite žene. ka čini učiniti ednu lipu crikav' v čast' slavne deve Marie.

U stranah' nimške zemle bišê edna plemenita žena, ka učinivši sazidati ednu vele lipu crikav' na čast' i slavu slavne deve Marie, i va tu crikvu naredi ednoga popa, a ona mu služaše vsimi stvarmi potribnimi, da v rečenoi crikvi služila bi se misa na čast' slavne deve Marie, a ta plemenita gospoê s velikim' devocionom' ju slišaše.

Ednuč se prigoda tomu popu poiti v niko mesto i ne more v ta dan' služiti s(ve)tu misu na čast' matere Is(u)h(risto)ve. Ta gospoê prošadši v crikav', a ne našadši popa, imi veliku bolizan', videći, da ne mogaše imiti misu od slavne deve Marie, kako biše obikla. Stoeći ova gospoê va velici bolezni, tudie duša nêe bi potegnuta na nêbo i ondi sa vsim' dvorom' nebeskim' imila e misu od slavne deve Marie. I na toi misi biše vsakomu dan' edan' dupler' goruć' v ruke. I takoe bi 1 podan' toi gospoi.

Svršivši se ta pres(ve)ta misa na nebu, duša tê gospoe vrati se v telo. Vrativ se tada sama va se s tim' duplerom' važganim' v ruci, imi pravo stanovitstvo od rečenoga videniê, kako duša nee biše bila na nebi. I mnozi ini v tom se ustanovitiše, ki naidošê nee telo tako ležeći mrtvo, a potom' vskrsnuvši sa onim' duplerom' v ruci I imamo znati, da rečeni dupler' trpi do dne današnega, i mnoga čudêsa čine se po nem' po plaćah' s(ve)te deve Marie, ka budi vazda hvalena, amen.

19. Kako edan' putnik', ki grediše v Rim' za svoi devocion', i naide ednu glavu mrtvačku, ka govoraše prez' tela.

Biše 1 pustinnak', ki za svoi devocion' ide v Rim', prigodi se, da pošadši malo s puta, tudie naide ednu glavu mrtva č(lovi)ka, ka zatvaraše i otvarašê vêlê čêsto oči. Ku stvar' putnik' vidivši, vas' osupni od čudovaniê. I gledajući tako, glava progovori i reče: »Zač me to gledaš' tako?« — Odgovori putnik': »Ere se velê čuduju od tebe, da budući prez' têla moreš' govoriti!« — Odgovori glava: »Ne čudi se, ere b(og)' ni hotil', da se duša dili ot mene, dokle ne budu pričešćen' po rukah' popa!« — Reče putnik': »Molju te, povij mi, zač si dostoên' imiti tu milost od b(og)a?« — Odgovori glava: »Neka znaš', da vsako godišće na navičer'e s(ve)toga blagovešćenê postil sam' o kruhu i vodi, i zato ne mogu umriti prêz' ispovidi!« — Rečê putnik': »Ako bi ti hotil', dobrovolno bih te ponesal' k s(ve)tomu ocu papi!« — Odgovori glava: »Ako me hoćeš' ponesti k papi i grdinalom', vele sam' kuntenat!«

Tada ju putnik' vazamši, prnese ju pred papu i grdinale. Tada glava govori svitlim' zakonom' preda vsimi. Potom' papa učinivši skupiti plk', očitova im' mirakul' matêrê od' milosrdiê I priêmši glava posvetilišće, preminu v miru v slavu raisku. Potom' papa zapovida, da bi rečena glava bila postavlena meju tela svetih' za ljubav' s(ve)te deve Marie, ka budi va veki hvalena i proslavlena.

20.) Kako edno skuplên'e o(t) kanonikov' otihu ostaviti niki molstir' slavne deve Marie, zač' ne imihu ča jisti, a naša gospoê providi im'.

Niki kanonici, ki stoeći va veliku ubožtvu, otijući ostaviti molstir' slavne deve Marie za potribu nih' života i budući 1 dan' jili zaedno, vzdavši hvale i spivavši »Spasi kralice!« poglavito on' »O slavna dêvo Marie, mi vam' vzdaemo hvale ot priêtih' darov'!«, (reše): »Ako biste vi hotili, očê, na č' odumisliti v naših' potribah', dobrovolni oćemo vas' služiti, inako učinivši, ot potribe nam' e ostaviti vaš molstir' od glada!« Učinivši tu prošnju, tudie edan' o(t) nih' oćuti pasti v pridel' veliko množastvo žita. I pošadši viditi, očito pozna ono, ča biše slišal'.

Tada kanonik' moćno poče zvati bratiju, govoreći: »Pridite viditi čudo materê Is(u)h(risto)vê!« Pošadši oni i to vidivši, počeše se vsi plakati za devocion' i ljubav' slavne deve Marie. Potom se ganuvši niki od nih', idoše v konobu od vina, govoreći: »Vzmožno e b(og)u dati nam' danas' svoe providen'e!« Ki potom' prišadši, naidoše vse bačve plne svršena vina. Zato rečeni mnisi imiše toliku devocion' v materi Is(u)h(risto)vi, da se va dne i v noći ne mogahu nasititi, blagoslavlajući i hvale ei vzdajući.

Potom' rečeni molstir' ne samo v kruhu i vinu, da va vsakoi inoi potribno(i) stvari obilovaše po plaćah' s(ve)te deve Marie, ka budi v' veki hvalena i slavlena, amen'.

21.) Kako edan' sudac' bi ub'en' od svoih' nepriêtel' v crikvi blažene gospoe, kako mirakulom se pokazue.

Edan' sudac', ki vsaki dan' pohaêše s velikim' devocionom' i častju crikvu slavne deve Marie, ov' imijući nepriêzan' s nikimi svoimi nepriêtêli a zlimi ljudmi i videći ga v rečenoi crikvi, idoše skoro i ubiše ga, stoeći nemu tako na molitvi.

Tada roditeli sudca rečenoga slišavši to, učiniše velik' plač' i tuženie o semrti nêga. Potom' ob noć' bdêći okolo tela, slišaše velike glase v aeru. Cića česa pop' vstav se, skoro ijde va tu crikav' i ovo tudie mati Is(u)h(risto)va ukaza se na oltaru s veliku svitlostiju. I vse to videći i slišeći, i gospoê mu reče: »Znai, da duša ovoga sudca e vlizla v rai. Zato ti zapovidam', da počtenim' zakonom' imaš' negovo pokopati telo!« Potom' iošće mu reče: »Poi k papi i prnesi list', kako e ova crikva otrišêna!« — Odgovori pop' i reče: »O gospoe moê, s(ve)ti o(ta)c' ne će mi vêrovati, da molju vas', daite mi niko zlamen'e, da mogu mu pokazati. da mi verue!«

Tada kralica od slave da mu' zlamenie ednu rožicu vele svitlu i lipu, ka do dne današnega shranjue se va onoi lipoti, i poda ju v zlamen'e i svedočastvo, da duša onoga sudca biše vlizla v slavu večnu i kako crikva biše na plni odrišena po plaćah' slavne deve Marie kralicê anjelske, ka budi v' veki hvalena, am(e)n'.

22.) Kako edan' č(lovi)k' vele devot' v matêr Is(u)h(risto)vu, ki prav' bi osuen' i kako bi izbavlen' devu Mariju.

Edan' č(lovi)k' vele dêvot v slavnu dêvu Mariju vsaki dan' za svoi devocion anjelskim' ju pozdravlen'em' pozdravlaše,

govoreći: »Zdrava Marie!« i pročaê. Prigoda se, budući učinena edna velika tadba v t(o)m' gradu i takoe uboistvo od nikih' zlih' ljudi, a ta devot' i dobar' č(lovi)k' bi osvaen, da e učinil' toliko zlo, nê budući kriv', tako da po krivih' svedocih' bi sentenciên' i oddan' na smrt' ali na višala.

I budući ov' voen' na mêsto od muke, preporučevaše se, koliko veće mogaše, i s prevelikim' divocionom' Marii devi, v ku vazda biše bil' devot', da za svoju milost pomogla bi ga i obranila, pokle ne imi inoga utočišća nego nju, ka e mati od milosrdiê i utočišće ot nevole. Zato ju on' molaše' s velikim' devocionom', da bi ga pomogla.

Buduti potom' obišen' na višalih', va obrazu nega istinno se činašê, da bi bil' mrtav'. Potom' vsi ti ljudi vratiše se sa vsima v grad'. Više toga ti ljudi videći žênu obišenoga činahu špot' nju, govoreći: »O ženo zla tata i nečista č(lovi)ka!« Stoeći zato ta žena va velici bolezni cića smrti muževle i cića priročnih' riči, ke ei rečene bihu, edan' dan' izašadši van iz grada, ide na ono mêsto, kadi muž nee biše obišen'. I tu moćno vapijući govoraše: »O mužu moi, ê te prêporučuju b(og)u i slavnoi devi Marii, a ovo ê odhoju i veće te ne ću viditi!«

Na ta plač' muž', ki se činaše mrtav', progovori i reče: »Ne boi se i ne plači veće, ženo moê, er' sam' živ', pokle slavna deva Mariê e mê poddržala za četiri dni i bila e sa mnom'. Poi zato k b(i)skupu i k popom' i navisti im čudo matere Is(u)h(risto)vê, kako sam' živ' a ne mrtav!«

Prišadši potom' biskup' kipom' svoim' sa vsim' plkom' na to mesto, potom' hvaleći i slaveći slavnu dêvu Mariju cića čuda pokazanoga, s velikim' veseliem' vratiše se v grad', a ov' č(lovi)k', ki bi oslobojen', živi potom' va velici s(ve)tosti od života i potom' na koncu utegnu poiti v preblaženu slavu života večnoga po plaćah' s(ve)te dêve Marie, amên'.

23.) Od' ednoga č(lovi)ka vele ljubodêina, ki za počten'e d(e)ve Marie odluči ne sagrišiti s niednu ženu, koi bi imê Mariê.

Biše 1 č(lovi)k' vele preljubodêan' i obvit' v grih' preljubodêistva, ki za počten'e i čast' matere Is(u)h(risto)ve odluči ne sagrišiti nigdare pltenim' zakonom' s niednu ženu, koi bi imê Mariê. Prigoda se ednuč', da ta č(lovi)k' potaknut' d'êvlom'

važga se moćnim' zakonom' v ljubav' nepočtenu edne lipe žene. I toliko ju nevoli, da ona žena odluči sa vsima pristati k nêmu. I buduća zaedno, otijući učiniti grd' i porugan' grih', ov č(lovi)k' k(a)ko nadahnut po b(og)u, ki oće da se vsaki spase prvo nego sagriši, opita tu ženu od' imena nee. Ona reče, da ei e ime Mariê.

Slišeći ov' č(lovi)k' toliko i tako slavno ime imenujući, bi tudie v srdcu obstrt toliko bolêzanju i toliko skrušênie imi za čast' matere Is(u)h(risto)ve, da tudie pade mrtav' i d(u)ša negova bez' niedne utiske ide v' otočastvo života večnoga. Ona žena, videći toga č(lovi)ka mrtva, tako vsa bi ustrašena moćno, nê znajući ča učiniti ni v koi strani od hiže imela bi ga pokopati.

Ali naš' g(ospo)din' Is(u)h(rist)', ne hotijući skriti čudes' svoe matere, pokaza čudo ovo tako, da vsi zvoni ot' grada počeče sami zvoniti po sebi. Zato bisk(u)p' i s klerom' i vas' plk' toga grada skupleni zaedno nê mogahu se domisliti, za ki uzrok' b(og)' učinil bi to čudo. I ne znajući č(lovi)ka, ki bi bil' o(t) tolike plaće, i tako staše vsaki vele mišlen'.

Meju tim' ona žena, s ku on' č(lovi)k' hotiše sagrišiti, pride v crikvu i skaza biskupu i plku vse, kako se zgodi po redu. Po tih' ričih' idoše vsi skruš(i)vši se k hiži nee, kadi ležaše ono telo mrtvo. Ko têlo davaše veliku vonju blagu i takoe naidošê, da mu gorahu dva duplira pri glavi, a dva pri nogah' i na vsakom' tih' duplerov' bihu pisane ove riči »Zdrava, Marie, milosti plna, g(ospod)' s toboju!« Ke riči vsak' mogaše viditi i čtati na rečenih' duplirih' gorućih'.

A meju tim' ovo pride edna gospoê čudne svitlosti v prilici krlice s ednu krunu na glavi, a na prsih' svoih' imiše kako ednu malu zvêzdu zlatu, na koi bišê pisano »Dêva Mariê!« I tudie iščêznu.

Oni, ki totu bihu skupleni, vzeše ono telo i počtenim' zakonom' pokopaše ga i pokopanu têlu, oni dupliri očitim' zakonom' biše videni vraćajući se na nebo. A to pokaza po svoei milosti slavna deva Mariê, ka ne prestae p(o)magati svoe devote.

24.) Kako edan' redovnik' vele dêvot' b(la)ž(e)ne deve Marie, ki imi edno čudno êvlênie od Is(u)h(rist)a.

Biše 1 devot' i svet' pop', ki biše iznimac' i biše mu ime Pleis. Ov' služeći gustokrat' misu, pride mu vola i želi-

n'e veliko vidêti videnim' načinom' čovičastvo prêsveto Is(u)-h(ristovo)vo. Ne zato, da bi sumnil' o to(m') . . . .

(Strana 63. i 64. ostala je ne štampana u akademijskom primjerku Prema tomu manjka veći dio 24. mirakula. Konac ovoga mirakula opet je otisnut na str. 65. i glasi):

. . . i po inih' prezbroinih', ki su jure učinêni na svitu. Kada rečeni pop' služi misu s(ve)tu i vzda mnoge hvale b(og)u i n(e)govi preslatkoi materi dêvi Marii, po ke plaćah' on' biše dostoên' vidêti toliko slavne stvari. I tako restući mu ljubav' i vrućost' vnutrna za čudno videnie, ko vidi živi. Potom' v s(ve)-tosti i devocionu da v svoem' koncu bi dostoên' života več-noga sa s(ve)tu devu Mariju, ka budi va vêki hvalêna, amen'.

25) Kako 1 č(lovi)k' vele zal' vsaka zala činaše, ka bi mogal', ništar' manê vsaki d(a)n' pozdravlaše devu Mariju.

Biše v Rimi 1 zal' i nečist' č(lovi)k' od vsih zal', ka učiniti mogaše, inomu ne nastcêše. I cića negove zlêdi bihu ga Rimlani izignali vanka iz Rima. Ov' č(lovi)k' prodlžujući v svo-em' zlu stanju, odluči sê stati na putih' s' inimi zločinci, ko-ljući, derući vsakoga, ki mu pridiše na ruke, navlastito Rimlane.

Edan' plemenit' Rimlanin' pošadši ednuč' pohoditi edno svoe imên'e vani z Rima i sretši se s timi razboinici, tudie bi žaklan' od nih'. Kada glas' od smrti toga graênina bi prnesen' v Rim', vsi imiše veliku bolizan', a navlastito negovi sinove. I procinjujući negovi sinovê, k(a)ko nih' otac' biše umoren', ne mišlahu nigdarê nêgo po ki put' mogli bi se osvêtiti.

I učinivši vsu moć' svoju, idoše va tu stranu, kadi staše on' zal' č(lovi)k, i vlizši v ednu veliku goru, svitovaše se totu skrovito za nikoliko dan' za viditi, po ki put' mogli bi ga bole naiti i ubiti. Pravi ištoriê, budi da ta razboinik' biše vele zal' č(lovi)k', ništar' mane nošaše veliku čast' i devocion' slavnoi devi Marii i vsaki dan' grediše od svoih' tovarišev' i poidiše v niko mesto daleko i totu se raz'oružaše vas' i na kolenih' golih' pozdravlaše s(ve)tu d(e)vu Mariju anjelskim' pozdrav-leniem'.

I čineći ov' niki trat' tu molitvu, negovi nepriêteli naidoše ga i ubiše i v' ednoi êmi ot' sniga pogreboše ga i po-tom se vratiše v Rim' s veliku radostiju. I v toi prvoi noći ed(a)n' pop', sakrištan' crikve svêtoga Petra vsta se ob noć', poče zvoniti na jutrnju i naide vrata crikvena otvórena. I to

videći, bi vas' ustrašen', mneći se biti pokraden'. I išćući ne naidê mankajući niednu stvar'. I meju tim' vidi tudie prihodeći v crikvu vele ljudi, a posrede nih' biše edan' velik' i častan' g(ospo)din'.

Ta p(o)p' za strah' skri se za oltarem' za videti konac, ča ote učiniti ovi. I postavši malo, vidi gredući edno veliko m(no)žastvo ot' žen', a po srede nih' biše edna prelipa gospoê svrhu vsih' inih', ka počinu poli toga g(ospo)dina. Potom' vide prihodeće veliko mn(o)žastvo ljudi grdih' i strašnih' i meju nimi biše edan' grji ot' inih', ki nošahu veliko množastvo harat' napisanih'. Potom' vidi grêdući ednoga anjela z dušu toga gr(i)šnika i privede ju pred' s(u)ca, govoreći: »G(ospo)dine, sudite ovu dušu zlu!«

Tada poglavica d'êvalski učini se naprvo s timi pismi i reče: »G(ospo)dine, učini nam' račun' i pravdu. Ja od tebe pitam' ovu dušu, ere e moê i ima ma biti s pravdu, a ovo su pisma ot zal', kê e on' učinil', ka su više' vsih' dobrot' nega!« Da i vsi oni d'êvli vapiêhu: »G(ospo)dine, podai sentenciju, ere ju oćemo popelati v muke paklene!« — Tada se g(ospo)din' obrati k toi duši i reče: »O duše bolezniva, kadi su dobra, ka si učinila, a nigdor' odgovara za te!«

I tada dviže se gori ona plêmenita gospoê, pokleknuvši pred nim' i reče: »Gospodine, molju te, da nimaš' dati onu zalu i strašnu sentenciju svrhu ove duše nevolne. Postavimo, da e on' bil' vêlik' grišnik', zato e učinil' dovole dobra, pokle za moju lubav' e bil' moi veran' sluga i na moei službi bi umoren'. Ti znaš', g(ospo)dine, da si rekal, da va' nom' delu, v kom' č(lovi)ka naidêš', budeš ga suditi. E ti govoru, da me on' pozdravlaše onim' pozdravlen'em', ko mi učini anjel', kada si vzel' plt č(lovi)č(a)sku od mene za spasenie č(lovi)č(a)sko. Koliko zato tada ako e on' bil' na svetu delu i za toliko ê te molim' za ljubav onoga pozdravlênie, da mi imaš' dati ovu dušu!«

Tada naš' g(ospo)din' reče našoi gospoi: »Mati moê predraga, ne mogu ti vskratiti niednu stvar', ku me pitaš' i prosiš'. I zato vazmi ju i učini tvoju volju!« Naša gospoê tudie vze onu d(u)šu sluge svoga i postavi ju v ruke anj(e)la, da bi ju ponesal' v rai. D'êvli videći to, otidošê vapijući i govoreći: »Zač' nam' činiš' veliko zlo, g(ospo)dine, na prošnu ovê gospoe?« I tudie g(ospo)din' otide sa svoim' tovarištvom' anjelov' i s(ve)tih'.

Naša gospoê zazva onoga popa, a on' pokleknuvši pred' noge nee, reče: »Zap(o)viite, gospoe moê, ča e vam' ugodno!« i devotim' zakonom' pros(i) ju, da bi vazda nad' nim' imila milosrdie Gospoê reče: »Stani gori. ere v istinu ti g(lago)lju, imiti ćeš rai, a za jutra poideši k papi i ono, ča si vidêl', povii mu. Potom, mu oćeš' reći, da poide onamo, kadi e ub'en' on' nevolni grišnik' i da ga učini prinêsti v s(ve)ti Petar' i za moju ljubav' da učini počtênie onomu telu zato, ere e duša nêgova v raju!«

Pop' reče: »O gospoe moê, daite mi niko zlamenie, da mi bude vêrovati!« Gospoê reče: »Ako ti ne tel' bude vêrovati, postaviti oćeš' ruku v nêdra i potegni van' ono, ča tu naideš':« I rekši te riči, izčeznu.

Tada pop' osta vele utišen' i zvonivši jutrnju, reče oficii s inimi. Potom' v' jutro rano idê k papi i skaza mu vse ove stvari po red'. Ali papa ne verova nišće i reče mu: »Sinu, ono bi sablazan', ka ti se pokaza, i nima se to verovati od toga, er' on' biše gori č(lovi)k' od svita i ne učini nigdar' niedno dobro!

Reče tada pop': »Ja oću vam' dati zlamin'e s(ve)te d(e)vê Marie!« i stavivši ruku v nedra, izne množastvo rožic' belih' i črvlênih' i strkaše e po komori i smêšene s liliumi blagouhannimi. Tada papa videći toliko čudo, vzda mnoge hvale b(og)u i slavnoi dêvi Marii i učini savkupiti vse klirike sa vsim' plkom' rimskim' i ta im propovêdê izvrstiti mirakul'.

Ali Rimlane govorahu: »To nima biti istina, er' ov' biše 1 č(lovi)k' prezal' i imêli biste ga proklêti, a ne hvaliti!« Reče papa: »Ja vam' oću pokazati zlamênie, ko nam' dae mati Is(u)h(risto)va miseca envara!« Tada papa učini postaviti onoga popa ruku v nedra i iznê vanka rožic' belih' i črvlenih' veliko množastvo smêšenih' z blagouhannimi liliumi.

Rimlane tada vidêći to, vsi zovihu milosrdie: »Prosti nam', oče s(ve)ti, jure veruemo, ča ste nam' rêkli!« I ganuv se papa s pročesionim' i s plkom', idê na mesto to, kadi ležašê ono têlo mrtvo, ko biŝê v' ednoi êmi ot sniga s mnogimi rožicami belimi i črvlenimi i liliumi blagouhannimi okolo. I ljubeznivim' zakonom' vzeše ono têlo i ponesoše v Rim' i bi pokopano v crkvi s(ve)toga Petra s telêsi od mučenikov' za ljubav' matere Is(u)h(risto)vê, ka va vêki budi slavlêna, amên'.

*

26.) Kako I pop' vele dêvot' ne umiše niedne mise nego od naše gospoe.

Bišę l pop' v nikoi parohii devot' v d(e)vu Mariju i ne služ(a)še nigd(a)re ine mise nego od prečiste naše gospoe i takoe, ere ne umiêše niednu inu. Zato ov' ubog' pop' bi osvaen' pred bisk(u)pom', da ne obsluževaše reda od oficiē, k(a)ko crkva zapovida

Bisk(u)p' smućen' proti nemu učini ga priti k sebi i vzê mu beneficii i misu. V toi noći sl(a)vna d(e)va Mariē pokaza se va vidêniju bisk(u)pu tomu i pokara ga oštrim' zakonom', govoreći: »Kako si ti imil' toliku sminost' vzeti moemu popu svoit'? i ustavil si ga od mise, ku on' govoraše za moju ljubav'! Zato znai, da do 30 dan' oćeš' umriti nêvolnim' zakonom', ako ne povratiš' negovē svoiti moemu popu!«

Bisk(u)p' tada vas' ustrašen' takovim' videniem' i posla tudie po toga popa. I kada ga bisk(u)p' vidi, prosi prošćenē, govoreći: »Ē ti zapovidam', da nimaš' prominiti oficiē inoga od' onoga, ki si imil' prvo!« I nastoeći rêčeni pop' v svoem devocionu bē dostoēn' v koncu raē s(ve)t(o)ga po plaćah' matere Is(u)h(rist)a našega iskupitela, amen.

27.) Kako edna žena bi mnogo nevolena od d'êvla I bi izbavlena po dostoêstvu matere Is(u)h(risto)vê.

Biše edna žena vele dêvota, ka trplaše mnogu nevolju od d'evla zato, er' ei se ukazivaše sada v'ednom' kipu, a tada v drugom'. I davaše toi ženi mnogu nevolju i muku. Žena ta vodu bl(agoslovle)nu i s(ve)tim' križêm' i inim' putem', kim' mog(a)še, nastoêše odagnati ga. I budi da se d'eval' poodlučaše, ali se potom' vraćaše i činašê gorê nego prvo.

Budući ta žêna tako snêvolêna ot nêpriêtêla za dlgo vrime i ne ufajući se nigdarê biti slobodna, nadahnuta ot b(og)a ide k' ednomu s(ve)tu č(lovi)ku i po redu mu povida vse svoe stvari. Ta čudni č(lovi)k' sluga boga večnoga reče: »Predraga hći, kada vêćê pride d'êvál' za dati ti nevolju, ti tudie poidi pred' figuru slavne devę Marie i umilenim' zakonom' prosi nee pomoći i oćeš biti osloboena!«

I tako učini i bi osloboena po materi Is(u)h(risto)vi.

28.) Kako 1 plemenit' č(lovi)k' ostavivši svit' ov', i vnide v red' s(ve)t(o)ga Brnarda.

Biše 1 č(lovi)k' vele plemenit', imijući volju i želênie ostaviti svit', i vnidê v red' va vrime s(ve)t(o)ga Brnarda. I bi priêt' dostoinim' zakonom' i biše mu učineno i podano veće utišênie nego inim', da bi imil' uzrok' od' stanutiê. I zač' biše običai rečênoga reda težati svoimi rukami, i zato s(ve)ti Brnardo ta hojašê va dne težati i okolu i (o) poludne opet' vračašê sê v molstir'.

Ali ov' plêmênit' č(lovi)k' biše ne privikal, ne tiše ga staviti na t' trud' od' tega, ere se boêšê, da bi nê izašal' iz rê la, da ukazovašê mu mnogu kripost'. Mnisi težahu i neprestanno pošćahu i molahu, a ov' jidiše i priko oficiê počivaše

Prigoda se, da 1 dan' budući mnisi pošli žito sušiti, i vrativ sê potom' domom' v' vrime nareêno tako posteć' i trudni cića truda i teplinê od slnca, kada pridoše k molstiru, naidoše d(e)vu Mariju stoeći z dvima anjeloma na vlazeniju vrat' crkvenih'. Edan' od' tih' anj(e)lov' imišê v ruci edan' sasud' precen(e)noga elêktuariê, a drugi anj(e)l' imiše v ruci 1 ručnik' prêbel', a naša gospoê imiše v ruci ednu žlicu svitloga zlata.

Kada pride s(ve)ti Brnard' sa svoimi mnisi, s vêliku častju pokleknuše na zêmlju i naša gospoê vsak(o)mu od nih' pita toga elektuariê prêslatkoga. Potom' tim' ručnikom' prebelim' utiraše im' obr(a)z'. Videći ta plemenit' č(lovi)k', k(a)ko naša gospoê ne da mu ništare toga elêktu(a)riê. s častiju opita ju i r(e)če: »O gospoe moê, i mani ga malo podaite takoj'!« Naša gospoê reče: »Znai, da e ovo učineno za'ne, ki poste, a ti ne p(o)stiš' i zato nimaš ga imiti ništare!« I pokleknuvši i ov' reče: »Otarite mi dai obraz', kako ste učinili inim'!« Gospoê rêčê: »Ti sê nisi trudil'. Znai, da ov' ručnik' prêbêl' e učinen' za one, ki se trude!«

I rekši te riči, naša gospoê tudie iščeznu s anjeli. Ovo ov' osta vele bolezniv' za toliko ohlaenie, ko biše izgubil'. I poče potom' postiti s inimi. I tako nastoeći svrši svoi život' v s(ve)tom' miru po plaćah' maike Is(u)h(risto)ve s(ve)te.

29) Kako edna žena vele devota v mater' Is(u)h(risto)vu, ka porodi ednoga sina vele prečrna.

U gradu od Narne zgoda sê ovo čudo. Biše v rečenom' gradu edan' vitez', ki imiše ženu svoju va vrimênu. Prišadši vrime

od poroenê, ova žena porodi ednoga sina vele črna tako, da gdo viêše to dite, mišlaše, da bi bilo nikoga raba tako črna.

Ovi vitez' raz'sr'en proti ženi svoei izagna ju is hiže zaedno sa sinom'. Ova nevolna žena staše va veliki bolêzni i neprestannim' zakonom' preporučêvaše se slavnoi devi Marii, da po svoem' milosrdiju pomogla bi ju v toliki nevoli i muci zato, er' ne b(i)še listo odagrana od muža, da i ot roda biše pogr'ena i ozloglašena. Česa cića videći se brez griha v zal glas' postavlena, imiše veliko ufan'e v slavnu d(e)vu Mariju, da bi očito otkrila nepovinstvo nêe.

Edan' dan' ta žêna, držeći ono dite na rukah', s velikim' važganiem' ganu se i ide k rici od toga grada Narni. Ostavši na ednom' mistu, ko e vrhu te rike i e velê visok', i tu vazda staše veliko množastvo ljudi, ona žena reče te riči: »O slavna d(e)vo Marie, onako kako nisam' kriva v' grihu na me rečenom', tako budi ugodno vašei s(ve)tosti pokazati takov' mirakul', da se vsim' očitue istina!«

I tê riči rekši, vrže se s tim' svoim' sinom' z mosta v riku, a naš' g(ospo)d(i)n b(og)' pokaza ta mirakul' po plaćah' svoe matere, ko bi vsim' očito, da rečena žena sa svoim' sinom' biše našasti pod mostom' prez vs(a)koga poražene, a ta ditić, ki b(i)še toliko črn', učini se bel' i lip' po plaćah' naše gospoje.

Muž' videći toliko velik' mirakul', molaše svoju ženu, da za ljubav' i za čast' slavne d(e)vê Marie prostila bi mu prirok', ki joi učinil biše. Ali žêna imivši dopušćen'e od muža svoega, ostavi svit' i bi vazda devota raba slavne d(e)ve Marie, amen'.

30. Kako 1 mladac', ki otiše poiti priko mora s kralem' franačkim' i utonuvši, bi izbavlen' materu Is(u)h(risto)vu.

Biše 1 mladac', ki hotiše pojti priko mora s kralem' od France. A mati toga mladića videći svoga sina volju, reče: »Sinu moi, ti ne ćeš' poiti prez mene!« I hodeći ov' po moru, a ta ditac' hodeći netrizmim' zakonom' padê v more i počrpe se pod vodu tako, da nê bi veće vidên',

Tada mati toga mladića, videći, da nigdare nê mogaše imiti ga, plakaše gorko vele i ne mogaše naiti pokoê cića velike bolezni. Zato preporučevaše dušu svoga sina s(ve)toi devi Marii s velikim' devocionom'. Minuvši 8 dan' pride drivo v po-

rat, a mati toga mladića pozrivši na brig' morski, vidi svoga sina s veselim' obrazom'.

Ona zazvavši ga, opita nega, kako od tolike pogibeli (se) biše škapulal'. Ditić' reče: »Majko moê predraga, znaite, da kako padoh' v more, tudie slavna deva Mariê, koj ste me vi preporučili, pride i uhiti me svoima rukama. I est' me poddržala za osam' dan' ovih' svrhu mora, a danas' va t' dan' est me postavila na ovo mesto!«

I procinivši potom', koliko čudo b(og)' biše učinil', vsi čudeći sè, hvale vzdaše b(og)u i negovi prèslatkoi materi slavnoi d(e)vi Mariji, ka va v' veki budi hvalena, amèn'.

31. Kako ednoi ženi manjurici pokaza se d'êval' v prilici ednê žênê i ova manjurica imišê vsagda v dêvocioni b(la)ženu d(e)vu Mariju.

Edna žena vele devota v slavnu d(e)vu Mariju, ka staše tako sama i bišè držala život pustinski za dlgò vrime. I živući va vsakoi kriposti i svršeniju ot s(ve)tosti, ča mogaše ino d'êval', ki ne išće ino nègo osueniê č(lovi)č(a)skoga, a navlastito tih', ki vernim' načinom' služe b(og)u, i nenavideći život' i svršenie ove ženè, pobrinu se novimi lastmi prehiniti ju.

Ov' d'èval' vze priliku od žene i podê k toi ženi pustin(i)n(i)ci i reče: »O gospoe moê ê bih' dobrovolno rada dušu moju spasti i svit' ostaviti i biti s vami, ere ja procinjuju život' svitovnih' vele biti rizičan'!« Žena pustin(i)nica slišeći te riči toliko umilene i devote, tudije joi otvori vrata i pusti ju unutar' v celu. Stoeći d'êval' s tu ženu za veće dan', ona se pokazovašê znati knigu. I mêju inimi stvarmi, kê čtaše, poče ednuč' čtati knige e(va)njelske svrhu one riči, ka govori: »Drivo, ko ne čini ploda, budet posičeno i vrženo va ogan'!« I stlmačujući tê riči, davaše razumiti toi ženi s(ve)ti, da, ako bi one ne izašle iz ž nih' cele i ne pošle bi v grad' sagriševati s ljudmi i činiti plod', inako nê mogle bi se spasti.

I takoe govoraše, k(a)ko Is(u)h(rist)' zapovidaše i govoraše, da ljudi imili bi resti i množiti sê. I na to ta zali d(u)h' privedê tu dobru ženu ovimi i inimi zlimi svêti, da edno jutro odlučista zaedno poiti v edno mesto nepočtêno i sagrišiti s ljudmi.

Prišadši dan' narêeni poiti v grad', d'êval' izaidê van' prvo s hiže, a ova dêvota žena biše izmučena i iznevolena od

velikê bolêzni, ne umiêše ča obrati, ko bi bilo bolê. I odlučivši jure poiti van', učini na sêbi zlamin'e s(ve)t(o)ga križa. i prizvavši bogoljubnim' zakonom' i visokim' glasom' ime s(ve)te naše gospoe, reče: »Vam', slavna d(e)vo Marie, preporučaju d(u)šu i telo moe!«

I rekši tê riči, pokaza sê edna ruka v aeru i tisnu ju vnutar' z vrat' i ne pusti e van', a d'êval' s velikim' škrgitaniem' otide pošpotan'. Ova žena pustin(i)nica pozna čudo matere Is(u)h(risto)ve i zato vazda joi hvale zdava i b(lagos)liva ju za tolik' dar', ki biše priêla od nee svete milosti. Potom' učini toliko dobra dela, da v svoem' koncu utegnu imiti slavu b(la)ž(e)nu s preslavnu devu Mariju.

32.

Biše 1 plemenit' č(lovi)k', ki kupi ednoga mlad(i)ća za svoega raba, ki biše vele prikladan' i lip' i v(e)liko mu bihu ugodne negovê dobrê ćudi, da ga naskoro oslobodi od' raboti i držaše ga k(a)ko draga sina, pod'kladajući takoe svoê bogatastva i imeniê tomu mladiću i pomni negovi.

Prigoda se ednuč', da ov' plemenit' č(lovi)k' ne biše v gradu. Žena negova potaknuta potaknutiem' d'êvalskim' bi vele iskušena ot' sagrišeniê s tim' mladićem' za negovu lipotu. I opominajući ga na tu nečistoću, višekrat' prošašê ga, a on' ne hotejući, pričašê mu po vsaki put', da bi pristal' k noj'.

Ov' mladić' vidêći ovu toliko važganu v pohot, a on' želijući brže umriti nego učiniti toliku nêčistoću proti b(og)u za počtenie i čast' kralicê nebeske, i naidê nove načine za ne oskrvnuti svoe devstvo, pokazujući, da oćê pristati k voli gospoe tê, vsprosi roka do tri dni. I ta žena osta kuntênta.

Mladić' tada se preporuči dêvotim' zakonom' s(ve)toi dêvi Marii, a na konac' trih' dan' ureza sam' svoe vlasi i vsu svoju plt', otr' nikim' zêliem' êdovitim' i pomaza se tako, da se učini vas' gubav'. I budući tako mrzak' idê k gospoi toi i opomenu ju od rečene stvari. Ona ga tada videvši tako spravna, pride joi v toliku mrzkost', da tudie pobiže i ne mogoše ga viditi.

Povratívši se ta plemenit' č(lovi)k' i videći toga mladića tako sreena, žalostan' bi vele. Ta mladić uprosi ga, da bi mu dal' dopušćenie poiti od' nega, a ta plêmenit č(lovi)k' sa svetom' svoe gospoe da mu prošćên'e. On' mladac' veliki ljubitel'

presvete čistoće po plaćah' s(ve)te dêvi Marie bi osloboen' od' te nemoći i ide v pustinju i učini veliku pokoru i ne ti nigdare veće viditi obraza ženskoga.

Blaženi su zato vsi oni. ki sê moći budu čuvati i ki z dobrim' srcem' budu nasledovati put' ovoga mladića, ki na koncu utegnu imêti kralevstvo života vêčnoga po plaćah' s(ve)te devê Marie, amen'.

33.

Naša gospoê i Osip' s mnozimi inimi buduće zaedno s našim' g(ospo)dinom' Is(u)h(rist)om', i prohodeći skroz' edno mesto pusto, bišê êti ot dviju razboiniku vele nečistiju. Edan' ot' nih' vsprosi ot' tovariša nêgova dêla tê koristi i da bi mogal' učiniti ot' nih, ča bi otel', govoreći, da vse ino, ča bi drugoč' uhitili, bil bi negov' del

I tako se ukordavši, vazamši takoe ove ov' razboinik' za svoe sužne, tudie ih' pusti s veselim' obrazom'. Tada reče naša gospoê svomu preslatkomu sinu: »Ku oće milost' priêti ov' razboinik', ki tako slobodnim' zakonom' pusti naš' otiti?« — Otgovori naš' g(ospo)din': »Edan' o(t)' tih' razboinikov', kada budu mučen' na križu za č(lovi)č(a)sko spasenie, poznati me oće biti pravoga sina božê. I k(a)ko ja povolnim' zakonom' oću trpiti onu muku, i stoeći na desnoi strani s veliku častju oće reći: Spomeni se od mene, g(ospo)dine, kada budêš' v tvoem' kralevstvu!« I rečê: »Tako tada v ta čas' biti oće spasena nêgova d(u)ša v raju. Drugi razboinik' za zlo, ko otiše učiniti, biti oće va t' čas' osuen' v muke paklene!«

I prigoda se ta stvar' našemu g(ospo)dinu, kada imiše malo vrimena, i dobro, da naša gospoê slišaše, spominajući muku od križa. Zato li ne razumiêše, ča to ima reći, zač' naš' g(ospo)din' ne dopušćaše, da bi ona oćutila toliku bolezan', dokle ne pridiše vrime, v ko on' imiše biti propet'.

34. Kako v stranah' od Lumbardie bila e v' ednoi hiži napisana figura našê gospoe, ka pokaza velik' mirakul'.

U stranah' Lumbardie v hiži ednoga dêvota i dobra č(lovi)ka obsluževaše se ov' običai, da budući učinil' napisati figuru naše gospoe v' ednom' mesti od hiže vele počtenu i osebuinu, i kada mimohoêhu mimo tu figuru, vsi ju pozdravlahu i klanahu ei sê od stariih' počanši dar' do malih'. I dr-

želi vazda ov' dobri običai i bišê meju inimi od hiže 1 ditič' malahat', ki biše tako dobro naučen' v tom' pohvalênom' običaju, da kada koli hoêše simo i tamo, potičući po hiži, k(a)ko čine mala ditca, nigdare ne tiše minuti mimo tu s(ve)tu figuru, ne poklonivši ei se umilêno, koliko naibolê mogaše i umiše.

Biše ov' ditić' toliko mal', da rečeno pozdravlenie nečinaše toliko za dêvocion' koliko za običai. Ne imiše bo iošće tolika razumeniê, da bi negova pamêt' mogla razumiti, da ona figura prilikovaše slavnu d(e)vu Mariju, da mnašê, da e ono gospoê od hiže, k(a)ko ga mati učaše.

Prigoda se, da prošadši on' ditić' van' iz hižê, poide s inu ditcu van' iz grada. I prišadši vsi igrati se poli edne rike, mei sobu igrajući se po nesrići on' devoti ditić' upade v' vodu, a ti negovi tovariši vsi pobigoše, mneći, da e utonul'. I plakahu gorko, er ga vidiše noseći slapu vodenomu. I poidoše to navistiti ocu i materi negovi.

Prišadši ljudi od toga mesta k toi rici, iskahu, da bi ga našli dai mrtva, er' živa ne ufahu naiti ga. I prišadši totu mati i pozrivši, tudije vidi svoga sina na ednom' otočcu posredê rikê i s' obrazom' vêselim'. Staše mati (i) želaše k nemu poiti, ali ne mogaše, er' rika biše velê dlboka Da cića velike milošće plakaše i govoraše: »O sinu moi, k(a)ko stoiš' ti!« — Odgovori ditić' s veselim' obrazom' i r(e)če: »Vele dobro, maiko moê, zato, er' ona gospa ku imamo v hiži, est mê postavila va 'vo mesto i sada e v mom' tovarištvu. Zato nimaš straha!«

Tada mati meju inimi ne znaše, od ke gospe govoraše, i naredivši meštrie ot driva, vzeše dite van' iz vode i s velikim' veselem' ponesoše ga domom', ne mogući domisliti se, k(a)ko bi (se) mogal' škapulati is te rike tako dlboke. I vrativši se i vlizši v hižu on' ditić' potekši pred figuru slavne d(e)ve Marie, i s visokim' glasom' reče: »Ovo e ona slavna i pres(ve)ta gospoê, ka me e škapulala, da nisam' mrtav' !«

I toliko on' ditićak' govoraše otvorêniim' zakonom' nêgo užaše tako, da vsi plakahu za devocion' toga čuda. Poznavši vsi, da po slavnoi d(e)vi Marii biše škapulal' (se) od smrti, vsi s čudnu slatkostiju i bogoljubstvom' zahvališe slavnoi d(e)vi Marii.

Pokle vsi velici i mali, pravadni i grišni bivaju pomoženi od nee milosti, ako vernim zakonom' prose nee pomoći, zato mi, bratiê draga, videći figuru maikê od milosrdiê umilenim' zakonom' i z devocionom' i častju pozdravlaimo ju i imenuimo nee s(ve)to ime z bogoljubstvom', kada ju zovemo na pomoć' zato, er' niedan', ki e imil' ljubav' k nêe s(ve)tosti, ni bil' ostavlen' od nee milosrdiê I mi znamo, da anjel', navišćujući vplćenie Is(u)h(risto)vo umilenim' zakonom' pokleknu pred nju, jošćê većim' zakonom', erê sin' božji snidê s nêba na zemlju priêti č(lovi)č(a)sku plt' od' one maike od vsakoga neizrečenoga milosrdiê.

35.) Kako v Cicilii bi I, komu biše ime Têofil', ki biše dêvot' naše gospoe i kako hodi k d'êvlu.

U stranah' od Cicilie b(i)še 1 č(lovi)k' vele devot' v našu gospoju imenem' Têofil', ki staše v' ednoi biskupii, trateći i čineći s' velikim' razumom' vse stvari od bisk(u)pie. Po nikoliko vrimeni minuvši on' biskup' od sega života, vas' plk' zaedno obraše za nih' bisk(u)pa ovoga Têofila. Ali on' nê tijući vzeti takovo dostoênstvo, oni obrašê inoga

Raz'mislivši potom' ov' Têofil', ča biše učinil', bi vele bo'izniv', da ne biše vzel' toga dostoênstva i za okovrati tu stvar' skrblaše se, po ki put bi mogal' k nemu priti. Ov' biše prišal' v toliko nestrplenie, da ne nahaêše pokoê, er' on', ki biše učinen' bisk(u)p', biše ga ulišil' od vsakega vkladaniê v bisk(u)piju

I zato ov' Têofil' ide k' ednomu zaklinatelju od d'êvlov' i reče mu to ča on' otiêše od nega. Tada židovin' neverni prizvavši d'êvla, on mu s vêlikim' gnevom' reče: »Ča oćeš od' mene, T(e)ofile?« — Odgovori d'êvlu: »Ê. oću učiniti vsu tvoju volju, ako ti učiniš', da imam' vaspet' moe dostoênstvo, ko esam' inda imil' v biskupii!« — D'êval' reče: »Vsê oću učiniti to, ča pitaš', ako se oćeš otvrići b(og)a Is(u)h(rist)a i nêgove matêre i s(ve)toga kršćen'ê.

Teofil se odvrže Is(u)h(rist)a i nêgovê matere i učini pismo d'êvlu, kako on' negov' biše rab v' v(e)ki. I po ta put' povrati sê v milost' biskupovu k(a)ko prvo, imêjući opet' oficii v biskupii. Smislivši on' ono, ča biše učinil', počê se žalovati moćnim' načinom' i s velikim' dêvocionom' i plačem' uticaše se k slavnoi devi Marii, da bi mu ona mogla imiti milost' i milosrdie ot' griha učinenoga.

Tada mu se pokaza deva Mariê i moćnim' zakon(o)m' pokara ga od' grêha negova učinenoga. Potom ga učini, da se odvržê d'êvla i da se iminue biti vêrni krst'ênin'. I tako ga vze v milost' svoega sina. I hoteći ošće naša gospoê bole pokr(i)piti ga i pokazati mu otvoreniim' zakonom', da mu b(og)' biše prostil' negove grihe, povrati mu pismo, ko on' biše učinil' d'êvlu od svoe ruke vlastite, kada mu se poda za raba. I tudie naša gospoê iščeznu.

Ko pismo imivši Têofil'. vzda mnoge hv(a)le b(og)u i negovi s(ve)toi materi d(e)vi Marii, po plaćah' od ke on' biše osloboen' od rabotê d'êvalske. I očitovavši on' potom' tu stvar' biskupu i inim', ustrašêni vsi s velikim' devocionom' i častiju vzdaše hvale b(og)u, ki cića časti i plaće svoe materê slavnê e učinil' toliko veliko čudo, ne pušćajući poginuti nee devotoga.

Potom' Teofil' rêčeni priêmši pokoru od biskupa za svoi grih', učini potom' preljutu pok(o)ru tako, da na konac' imi slavu večnu po plaćah' slavnê d(e)vê Marie, ka budi va veki hvalena, amên'.

36.) Kako biše v Rimi edan' pop', komu biše ime Cezarii, divot' v devu Mariju i kako mu bi ruka usičena.

Biše v Rimi edan' pop', komu bi ime Cezarii, sin' Patriciê senatura, ki živući vele pltenim' nač(i)nom', po vrime mimošasto usilovaše se stati proti tomu grihu po vzdržaniju i molitvi, preporučujući se slavnoi devi Marii, da po svoem' milosrdiju pomogla bi ga v tolici potribi. I budući molil' z devocionom' vêliko vrimê, slavna deva Mariê pokaza mu sê i reče: »Pokle si me toliko vrime služil' i prosil si moe pomoći za imiti čistoću od tela tvoga, prava stvar'e, da ti imaš' ono, ča si s tolikimi molitvami prosil'! I zato pokripi se, ere od sada v napredak' ne ćeš oćutiti tako nevole od' toga griha, da shranujući pravu čistoću, biti oćeš zdvignut' na prestol' pap'stva!« I rekši te riči, tudie iščeznu.

Cezarii tada poznavajući dar' matere Is(u)h(risto)ve, plakaše gorko svoê čineniê prva. I nastoeći v pokori i molitvi, k(a)ko slavna dêva Mariê sprid' reče rečenomu Cezariju, da do malo vrimêna ima biti obraz' za papu, i tako se zgodi. I bud(u)ći promineno ime negovo, bi zvan papa Lêon'.

Ali stari zmij', nepriêtel' č(lovi)č(a)skago kolena, iskušêvaše ga po razlicih' putêh' za otpelati ga od' negova s(ve)toga

odlučeniê. I tako ednokrat' na vznesenie naše gospoe, služêći misu, edna žena, ku on' v sv(o)joi mladosti bišê ljubil', pošadši k oltaru s' ofertu po običaju i celovavši mu ruku, i tud'e papa bi ranen' ljubavju te žene, prihodeći mu na pamet' nike stvari ot vrimêna mimošastnoga.

Zato pamet' nêgova biše v zala i nepočtena mišlên'ê: obvita po teploti, ku oćuti ruka va tom' celovu i cića pogledaniê obraza nee. I obrativ se potom' ka oltaru i pozrivši na figuru naše gospoe, tudie se pokaê od onega zla i nepočtena mišleniê. I boleći se gorkim' zakonom' plakaše. I tada budući dvignut' v duhu, činašê mu se, da naša gospoê stala bi pred nim' i pokriplevašê ga, da bi svršil' službu s(ve)te mise i da od negova griha učinil bi mu bog' milosrdie.

I prebrav se od svoga viden'ê, kuko bole more, svrši s(ve)tu službu od mise. Vrativ sê potom' domom' i učinivši k sêbe prizvati ednoga olainoga slugu i povele otsići onu ruku, od ke pride sablazan', i hoteći isplniti riči s(ve)t(o)ga e(van)j(e)lê, kak(o) se nemu činaše. I usikši ruku, učini ju shraniti, namazavši ju murom i balsamom', cića česa bi mu potriba za niko vrimê stati v posteli za bolêzan' usičeniê, ne ukazujući nikomure uzroka od nemoći svoe.

Klerici rimski pohaêjući ga, molahu ga, da bi im' imil' služiti s(ve)te službe. On' im' nê dajući niednoga odgovora, posilaše e t'ê. Slišeći plk' rimski put', ki papa Leon' držaše, nê hotijući služiti, pomišliše, da e eretik', i tudie ga učiniše zvati v' viće. I budući on' prišal', plk' mu reče: »Otče, mi vas' ne osvajemo od niedne stvari, da pitamo, za ki uzrok' ne ćete služiti službe od s(ve)tê mise!«

Papa Leon' ne umijući ča odgovoriti, mulčaćim' zakonom' molašê slavnu devu Mariju, da bi mu dala svoi svet i svoju pomoć' va toi tolici potribi. Komu se slavna deva Mariê pokaza, noseći z neba ednu vêlê lpu ruku. Potom' glasom' milostivim' reče mu: »Ere nigdare nisi prêstal' od moe prošnê i za ljubav' od čistoće usikal si sebi onu (ruku), ka te bišê sablaznila, razumijući ti priprostim' zakonom' rečen'e e(van)j(e)lsko. Ovo zato namêsto tvoe ruke pltene, ê ti vraćam ovu nebesku!« I ozdravivši ga svršenim' zakonom', tudie išćeznu, okolo stoećim' tada čudujućim se.

A papa odiven' svitami papskimi skaza vsê to po redu. Potom' služivši rečêni papa s(ve)tu misu, plk' tada vas' poče s velikim' bogoljubstvom' hvaliti i slaviti slavnu d(e)vu Mariju.

37.) Kako edan' sudac', ki govoraše oficii d(e)ve Marie i buduči se upal' v riku bi osloboen' našu gospoju d(e)vu Mar(iju).

Edan' sudac', ki biše velik' grišnik', a ništar mane imiše va veliku dêvocionu slavnu devu M(a)riju i vazda nee govoraše oficii devoto. Zgoda se ednuč', da jizdêći on' s mnozimi inimi brigom edne rike tako, kako b(og)' dopusti, pade on' i s konem' v riku. Voda ga odnese t'ê.

Negovi tovariši vidivši to, vzboliše se vele i ne moguéi mu pomoći, vratiše sê domom', mneći, da e on' mrtav', pokle ga bihu vidili noseći tako slapu vodenomu. I činiše učiniti oficii za negovu dušu, ere stanovitim' zakonom' držahu, da e utonul'.

Prišadši treti dan', ov' se sudac' vrati domom' zdrav' i slobodan'. Buduéi upitan', kako biše škapulal' (se) od tolike pogibeli, reče: »Buduéi e upal' va vodu svoim' konêm' i videći se ne moći škapulati, zazvah' tudie slavnu d(e)vu Mariju s velikim' devocionom', da za svoe milosrdie podala bi mi svoju pomoć. I tudie se pokaza svrhu mênê edna ruka s veliku svitlostju, ka me uhiti i iznê van' iz vode. I tako sam' (se) škaputal' od velike pogibeli!«

Tada vsi vzdaše hvale b(og)u i negovi slatkoi materi devi Marii, a ta sudac' obrnut' u bole skonča život' svoi v miru po plaćah' naše gospoe, ka budi v' veki hvalena i slavlêna, amen'.

38.) Kako d'êval' otiše staviti svadu meju mužem' i ženu, ki bihu devoti v b(la)ž(e)nu devu Mariju.

Biše edna žena vele dêvota v slavnu devu Mariju, ka biše u veliku miru i v služenju s muž(e)m' svoim'. Ali d'êval' imijući va tom' veliku nenavidost', usilova se veliku svadu staviti meju niju. Budući ova žena ednokrat' na molitvi v svoei komori, d'êval joi se pokaza v kipi edne vele lipe žene i reče jei: »Ne boi se, hći moê, ê sam' ona, koi ti toliko nosiš' počtenie i b(o)goljubnosti. Znai, da tvoê dêla s(ve)ta velê mi su ugodna, ali samo ednu stvar' činiš, ka mi ni ug(o)dna vêle, ere si zaliho brinužliva, služeći ovomu tvoemu mužu v pićah' telesnih' i vele vrim(e)na gubiš'. Ne imai se toliko brinuti ot vsih' stvari mimohodećih' i zemalskih', da veće se ima(š) brinuti o stvareh' duševnih!« I rekši te riči, iščeznu.

Ta žena mislêći, da bi bilo dobro navišćenie, prišadši dan' drugi, sta vse to jutro na molitvi. Vrativši se muž' domom' i nê našadši ništar' pripravno, kako bišê navadan', mnogo se smuti i sablazni protivu nei. I stoeći ona drugoč' na molitvi, pokaza ei se li ta žena i rečê: »Dobro si učinila, hći moê, ka si vêrovala moemu svetu. Da ošće oću da učiniš' drugu stvar', ka mi oće biti veće ugodna. Ti znaš', da sam' ê v moem' devstvu porodila moega sina Is(u)h(rist)a i vazda mi e ugodna bila čistoća. I zato hoću da jure čisto živeš' svoim' mužem'!« I rekši te riči, tudie iščêznu.

Prišadši potom' vrime učiniti dlžnost' matrimoniêlsku, ona proti govoreći mužu, imi ju v tolici nenavisti i mrskosti, da ju veće ne mogašê viditi. I budući ona ošće na molitvi ednuč', opet ei se ukaza d'êval' v kipu ženskom', gov(o)reći: »Sada mi si ti vele ugodna, hći moê, zato, ere činiš' moju volju. I zato ti hoću dati dobru plaću. Pridi tada sa mnom', ê ću tê povêsti v mesto blaženo, skoči na mene i povesti ću te spasenu!«

A ta žêna, to e d'êval', hoti ju s veliku furiju vrići v' edan' studenac', a ta dêvota žena vsa ustrašena s velikim' glasom' zavapi i reče: »O slavna dêvo Marie, tebi preporučuju dušu i telo moe!« D'êval' kako da bi b'en' s veliku buku iščeznu, a ta žena poznavši hin(b)u i last' zloga i nečistoga d'êvla, po kom' biše v neprêstannoi rvani s svoim' mužem, i zato ide k biskupu i skaza mu vse po redu

I vrativši sê domom', spovida to mužu svoemu. Potom' po nikoliko dneh' pokaza ei se dêva Mariê i smiri ih' tako, da živiše po tom v s(ve)tom' miru meju sobom' i bogoljubstvu božiju i slavne deve Marije.

39.) Kako edan' biskup' devot v dêvu Mariju čini us(i)ći ruku za edne naslaenie pltêno, ko biśê odlučil' v svoem' srci učiniti.

Edan' biskup' od Toletê, ki bi č(lovi)k' s(ve)ta života i vele dêvot' v našu gospoju tako, kada on' služaše s(ve)tu misu, naša mu se gospoê pokazovaše i davaše mu mnoga utišeniê. Ednokrat' budući služil', d'êval mu se pokaza v kipu edne žene vele lipe i celova mu ruku po običaju plk̄a.

V celovaniju ruke biskupu, kada reče misu s(ve)tu, cića česa ganu (se) v srci nêga mnoga zla i nepočtena mišleniê Pri-

šadšu dnevi drugomu, služeći s(ve)tu misu, ne ukaza mu se slavna d(e)va Mariê, dav(š)i mu utišen'e po običaju. Vrativši se on' potom' v svoju komoru, staše vele žalostan' i bolizniv', misleći, da ono nepočteno mišlenie, ko imi va onoi ženi, kada mu cêlova ruku, biše mu prišlo za t' uzrok', da naša gospoê ne biše ga utišila.

I tako učini priti k sêbi ednoga otainoga slugu i povele mu sebi usići ruku. Potom mu zapovida, da bi ju postavil' v takovo mesto, da bi ne bila veće našasta. Učinenu tomu prigoda se, da kanovnici opomenuše ga, da bi služil' s(ve)tu misu na blagdan' naše gospoe i da bi pripovidal' plku. Kim' odgovori: »Hoću učiniti, kako bude ugodno bogu i slavnoi devi Marii!«

V prvoi noći pred blagdanom' naše gospoe pokaza mu se nee s(ve)ta milost' i reče: »Kako si ti usikal' ruku i kako oćeš poiti na svetac' moi, ki e zjutra?« — Odgovori biskup' s velikim' plačem' i devocionom i reče: »O maiko od milosrdiê, imii milosrdie od mene, ere mojom' vlastitom' rukom' esam te uvridil'. I zato sam' ju usikal'!« — Reče gospoê: »Poj' na moi svêtac' i služi misu, kako si obiknul!« I tada pritisnu ednu ruku v mesto odsičêniê vele liplju od' one, ku bišê učinil' odsići.

I potom pošadši na svetac', reče plku misu i propovidajući skaza plku ono, ča mu se prigoda. I za potr'enie mirakula učini potom' slugi svoemu prnesti onu ruku, ku bišê učinil' otsići, i pokaza plku, govorêći, da ono biše d'êval', ki mu celova ruku, a ne žena.

I slišeći ljudi toliko velik' mirakul', vsi plakaku za dêvocion' od toga, a ta biskup' prodlžujući v svoem' devocionu i va veliku svršeniju od života, i utegnu v svoem' koncu imiti kralevstvo nêbêsko s našu gospoju, ka v' veki budi hvalena i slavlena, amen.

40) Kako edan' s(ve)ti rometa, ki činaše veliku pokoru v ednoi pustini, i pokaza mu se b(la)ž(e)na gosp(o)ê očitim' zakonom'.

Čte se, da bišê 1 pus'innak' velê devot' v devu Mariu, ki živlaše v' ednoi velici pustini i činaše preljutu pokoru i težaše sprte. Potom', kada ih' natežaše dovole, nošaše e prodavati v grad' i kupovaše od tih' stvari, ke nemu potribovahu.

Prigoda sê ednokrat', da budući ov' pošal' v grad', vidi na ednoi daski napisanu našu gospoju vele devotu i lipu tako, da mu pride veliko želinie kupiti ju. I prodavši sprte, kupi za one pinêzi onu figuru. Potom sê vrati s vêliku radostiju k pustini. I bud(u)ći vele hodil', činaše mu se, da e zašal' is puta i ne umiše, kuda poiti. I prišadšoi noći hoêše s velikim' trudom' i pozrivši, vidi ednu hižu.

Tada se vêle obeseli i ide prositi stana. I poklčivši na vratoh', izlize k nemu edan' č(lovi)k' star' i vavede ga v hižu s veliku dobrostivostiju i ljubavju. Potom umivši mu noge, poda mu jisti. Stoeći tako ona dva zaedno, ovo is komore izaide edna gospoê vele prelipa i svitla i približivši se k onomu devotomu remeti, opita ga, odkle grediše. Odgovori tada remeta, kako on' grediše iz grada, prodavši sprte i kako prišadšoi noći biše izgubil' svoi put' k svoei celi.

Tada gospoê reče: »Ka stvar' e ono, ku ti nosiš' tako skupleno?« — On' skorim' zakonom' otvorivši onu dasku, pokaza onu figuru tako devotu i lipu. Ona gospoê poče govoriti s rêmetu i reče: »Ê tê pokripljuju i opominam', sinu moi, da ti imaš' vazda v časti i v devocioni mater' Is(u)h(risto)vu, ere veliko milosrdie priêti oćeš' od b(og)a po prošnah' nee. I tako čuvai se oda vsakoga griha!« I rekši te riči, gospoê se vrati v miru

S' jutra po vrimênu on' stari č(lovi)k' zazva toga remetu i reče mu tako: »Brate moi, zač' ti imaš' v dêvocionu slavnu dêvu M(a)riju, oću da znaš', koliko si ugod(a)n' nee sinu i noi. Ova hiža e učinena po rukah' anj(e)l(o)v', a ja sam' s(ve)ti Petar' ap(usto)l', a ona gospoê, s ku si ti gov(o)ril' včera večer', est' mati Is(u)h(risto)va I esmo prišli ovamo doli za dati ti utišênie, a znai, da nisi zašal' s puta!« I rekši te riči, tudie iščeznu i tako hiža ne bi veće videna.

Vrativ se potom' ov' s(ve)ti remêta v svoju celu, vzraste v toliki časti i devocionu naše gospoe, da ju va dne i v noći hv(a)laše i blagoslavlaše i viêše se ne moći nasititi blagosl(a)vlajući ju. I tako prodlžujući va svoem' koncu utegnu imiti prêblaženo kral(e)vstvo slave večne, a to po plaćah' slavne deve Marie, ka b(u)di va veki hvalena, amên'.

41. Kako 1 trgovac Aleksandrin' vêle dêvoto prêporučaše svoju ženu i svoju dicu slavnoi d(e)vi Marii.

Edan' trgovac' ot' grada Aleksandrie, otijući poiti po moru v Carigrad' po svoe trštvo, a ta nêgova žêna sa sinmi svoimi i nêgovimi rêčê: »Kako nas' ti ostavlaš' tako same!« — On' trgovac' reče: »Ja vas' ostavlam' i preporučuju devi Marii!«

I tako e ostavi utišene. Pošadši trgovac', negova žena sa sinmi stoeći edan' trat' v komori, edan' ot' rabov' nih', potaknut' d'êvlom', mišlaše ih' vsih' ubiti, potom' vzeti ono, ča bi v hiži. I pošadši s mečem' na vrata za poiti vnutar', tud'e on' izgubi videnie i izgubi pamet'. I potičući simo tamo, sam' zada sebi mnoge rane po glavi tim' mečêm'.

Tada ona žêna sa svoimi sinmi slišavši to, izaidoše van' is komore i moćno vapjući, vse susede pritegnu k toj buci. I oni našadši ga kako mrtva, opitaše ga, kako biše bil' izranen'. On' povida vse po rêdu, kako hotiêše uč(i)niti. I tudie umri.

Tada gospoê ot hiže poznajući, da deva Mariê, koi muž biše ih' prêporučil', biše ih' škapulala i obranila od tolikê pogibeli, potom' neprestannim' zakonom' stahu na molitvi i v devocionu. Povrativšu se potom' trgovcu, žêna mu povida vse po redu i vzdaše mnoge hvale za čudo pokazano (po) slavnoi devi Marii, am(e)n'.

42.) Kako i plemenit' č(lovi)k' za svoi dêvocion' biše lipimi svitami narêšil' kip' d(e)ve Marie, ki držaše v rukah' s(i)na.

Bud(u)ći v' ednoi crikvi figura slavne dêve M(a)rie, imijući svoga sina na ruci, edan' dob(a)r' i s(ve)t' č(lovi)k za devocion' biše ju urišil' vele plemenitim' zakonom' precennimi i plemenitimi svitami. Edan' nečist' i zal' č(lovi)k' budući od' tih' precinnih' svit' potaknut' d'êvlom' vlize ednu noć' lupêškim' zakonom' v crikvu i odri priliku naše gospoe. I učinivši to hotijući oddriti priliku našega g(ospo)d(i)na, tada figura naše gospoe prostrvši ruku poda mu ednu poličnicu takovim' putem', da on' nevolni č(lovi)k' pade i prostri sê na zemli, ne mogući se zdvignuti ležaše kako mrtav'.

Prišadši tada s jutra plk' v dobro vrime k toi crkvi i našadši ovoga nevolna č(lovi)ka prostrta na zêmli i pitašê ga ot uzroka, a on' povida vse po redu, kako mu se bišê prigo-

dalo. I učini ispovid' ot svoih' grihov' i tudie priê zdravie v telu i v duši. I toliko bi dobro prominên', da po sve dni živ(o)ta svoga bi vele dêvot v našu gospoju po rečenom' mirakulu, ki bišê vidil', i rabota tako, da v svoem' koncu bi dostoên' kralêvstva nebeskoga po plaćah' našê milostive gospoe, amen'.

43.) Kako i velê bogat trgovac' i dêvot' imiše veliku volju učiniti edan lip' oltar' našoi gospoji.

Biše 1 trgovac' vele bogat' i devot' i imiše veliku volju i žêlen'e učiniti edan prêlip' oltar' urešen' precinnimi i preplemenitimi urehami na čast' i počtenie slavne deve Marie. I pošadši on' k' ednomu židovinu za naiti rečene stvari i budući pokupil' ono, ča mu potribovaše, i otijući otiti, reče tada on' židovin' tomu trgovcu: »Znai stanovito, da ja imam' u sebe prsten', kim' e zaručena bila mati Is(u)h(risto)va. Zato vele dobrovolno bih' ti ga dal', er' vele krat' mi sê skazue va vidêniju i imil sam strah' velik' i toliku muku od nee, da ga ne mogu veće trpiti! Ali ne ću zato za nju ostaviti moi zakon' i učiniti se krst'ênin'!«

On' trgovac' vze on prstên' i s velikim' devocionom' ponese ga domom' i držaše ga vele drag'. Prigoda se, da sin' ovoga trgovca preminu od sega života sadannêga. I kada ono têlo bi poneseno na pokopanie k' ednomu molstiru od mnihov', ono têlo dviže sê siditi na nosilih i zazva oca i reče: »Oče moi, ê ti imam' reći nikoliko riči!« Tada o(ta)c' vas' osupnivši reče: »Sinu moi, reci ono, ča ti e ugodno!«

On' mladac', ki biše vskrsnul', poče govoriti tako: »Ja znam', oče, stanovito; da vi imate prsten', kim' e zaručena sl(a)vna d(e)va Mariê i držite ga s vêliku čaštju i devocionom'. Govoru vam', da vi imate biti od velika posvećeniê. I ošće vam' govoru, da ste vi zavitni poiti k s(ve)tomu Mihovilu. Nê odvlačite veće!«

I rekši te riči, obali se doli mrtav'. I vas' plk', ki biše pri tom', vidi to i sliša reč(e)ne stvari nastoinim' zakonom'. A to bi v strani od Čuzê v ednoi župi, ka se zove Montala. I vsi od te strane vzdaju od toga svedočastvo, vzdajući mnoge hvale b(og)u i negovi materi slavnoi.

I pokopavši mladiĉa mnisi, idoše s vêlikim' devocionom' i p(e)sni k hiži toga trgovca i s vêliku čast'ju prnesošê rečen

prsten' v molstir' i shraniše ga, čuvajući do dne današnega s velikim devocionom' i slavu.

44.

Edan' se mirakul skazue, k(a)ko edna knegina od testrane prišadši v rečeni molstir' viditi rečeni prsten', i kada ga s častiju vidi i taknu, osmini se staviti ga na prst' i nêto(m) ga staviti čini na prst', k(a)ko bi ugodno b(og)u, tudieta prst' bi izvrnut' i suh'. I ne bi nigdar' veće osloboena cića male časti, ku ona imi od maikê H(rist)a Is us)a premilostive, ka budi v' veki hvalena i proslavlena, amen'.

45.) Kako bi blagdan' roistva d(e)ve Marie ob'êvlen'.

Prazdnik' roistva slavne d(e)ve Marie, ki prihodi miseca sektêbra, v prvo vrime od krst'ên ne počtovaše se, da bi narêen' od crkve, da se z dêvocionom' ima počtovati.

Edan' s(ve)t' č(lovi)k' stoeći ednu noć' na molitvi i smišlajući stvari nebeske, sliša na nebu edne velikê pêsni od anj(e)lov' i činaše mu se, da vas' dvor' nebeski činil bi vesele i častil bi s(ve)tac'. Potom' to videnie proide tja i ov' s(ve)ti č(lovi)k' za veliko utišenie, ko on' priê, držaše na pameti rečenu noć', v ku imi ono videnie. I drugo prišastno leto va onu istu noć' sliša onakove pêsni, kakove biše slišal' prvo.

I tako mu se prigaê za veće i veće let'. I misleći ov s(ve)ti č(lovi)k', da to ne prez velika uzroka, on' s vêlikim dêvocionom' poče pro iti b(og)a za negovo pres(ve)to milosrdie, da bi mu račil' pokazati niku stvar' svrhu toga I tudie mu bi odgovoreno, kako vas' dvor' nebeski činašê radost' i blagdan' na nebu, ere va t' takov' dan' porodi se slavna d(e)va Mariê. Zato bi sê imêl' ne blagdan' služiti takoe na svitu v ta dan', pokle ono roistvo pres(ve)to bi početak', k(a)ko naš' g(ospo)din' Is(u)h(rist)' imišê sniti na svit' i priêti od nee plt' č(lovi)č(a)sku i iskupiti nas' od' osueniê večnoga.

Ta s(ve)ti č(lovi)k' ide potom' k papi i reče mu to videnie po redu. Dajući papa veru ovomu k(a)ko s(ve)tu č(lovi)ku, ki on' biše, da oće narêditi, da po vsêm' svitu po crkvah' imêl bi se z dêvocionom' svetkovati i častiti blagdan' pres(ve)toga roistva one premilostivê i preslavne i prečiste devê Marie.

46.) Kako i sin' nike žene vdevice bi postavlen' v tamnicu i po dostoinosti d(e)ve Marie bi izbavlen' i izaidê.

Biše edna žena vdovica velê dêvota v slavnu d(e)vu Mariju, ka imiše ednoga svoga sina i ljublaše ga vele važganim' zakonom'. Prigoda se, da budući ta sin' uhićen' i postavlên' v tamnicu, to slišavši ta žena, imi veliku bolezan' i žalost', plačući va dne i v noći, ere ona biše ulišena vsakoga utišeniê i neprestannim' načinom' moleći slavnu devu Mariju, da po svoem' milosrdiju račila bi osloboditi ovoga ne sina od' te uze i povratiti ei ga zdrava i slobodna.

Budući ova žêna učinila tolike prošne i plače za velê dan', a ne videći svoga sina biti osloboena, vnidê v ednu crkav', v koi biše figura slavne d(e)ve Marie velê dêvota i lipa i izdêlana sa sinom' svoim' na ruci. Ta dêvota žena pogledavši ju, počê govoriti s mnog'mi slzami ove riči: »O devo Marie, velê krat sam te prosila za osloboen'e moga dragoga sina, a nigdar me nisi hotila uslišati. I zato kako e mani uhićen' moi sin' i stavlen' v tamnicu, tako ću ê vzeti tvoga sina v zamenu za moega i držati ga oću s veliku i dobru stražu dari dotle, dokle mi ti povratiš moega!«

I rekši te riči sminim' zakonom', dviže kip' našega g(ospo)dina z ruk' naše gospoe i s veliku radostiju ponese ga domom'. I obvivši ga v' nike rubce bele, i držaše ga s velikom' pomnom', boeći se ne izgubiti ga. Va toi prvoi noći mati Is(u)h(risto)va ide k sinu onê žene, ki biše v tamnici i otvorivši mu vrata, zapovida mu, da bi izaš(a)l' van', govoreći: »Vrati se k tvoei materi i reci ei, da mi povrati moga sina, koga mi e ona vzela, pokle ei vraćam' sina nee!«

Tada mladić naplnen' radostiju bezmernu i častiju po ukazaniju naše gospoe, vrativši sê k svoei materi, reče ei vse po redu, kako edna gospoê čudna pozora bišê ga oslobodila is tamnice. Ova žena vdovica imivši opet' svoga sina, bi vsa plna beskonačnim' utišen'em. I tudie s veliku častiju vze priliku našega g(ospo)d(i)na i ponesši ga s veliku častiju, postavi opet' na ruke naše gospoe, odkle ga prvo biše dvigla.

Potom' s velikim' devocionom' pokleknuvši na zemlju, vzda mnoge hvale slavnoi devi Marii za tolik' dar', ki ei biše učinila, i vrativ se domom', ona zaedno i s' sinom' živišê vazda va vêliku devocionu prečiste devê Marie, ka budi vazda hvaljena i bl(agoslovle)na, amên'.

47.) Kako edna žena krst'ênka, ka imiše muža poganina, ki po plaćah' deve Marie utegnu biti krst'ênin'.

Biše edan' č(lovi)k' poganin', ki imiše za ženu ednu ženu krst'ênku velê devotu v slavnu devu Mariju. Ki č(lovi)k' poganin' imiše 40 pinez' srebrnih' i rêče ženi svoei: »Dobra bi bila stvar', da bismo mi ove naše pinezi dali na ožuru i postavili, da iž' nih' vzêli bismo niki dobitak' za poddržanie našêga života!«

Znajući verna žena krst'ênka ta, da našemu g(ospo)d(i)nu Is(u)h(rist)u i negovi materi slavnoi devi Marii mrzuê moćno ožura, reče tada mužu svoemu nevernomu: »Ê te molju, da ti zaimeš' tê pinezi b(og)u krst'ênskomu, a on ti oće vratiti sto za edan'!« — Odgovori tada ov' muž' nee: »Kadi bih' ê mogal' naiti toga b(og)a krst'êskoga?« — Žêna mu odgovori: »Poi v crikvu krst'ênsku i vsaki, ki vsprosi almušstva za imê Is(u)h(risto)vo i slavnê deve Marie, tim' takovim' razdili te pinêzi i zaimi, a on' b(og)' oće ti e vratiti, kada ih' budemo imiti potribu. To e b(og)' krst'ênski, ki zda tebi!«

Ov' č(lovi)k' poganin' učini priprostim' zakonom' ono, ča mu žena reče. Ide v crikvu i vse one pinezi razdili ubozim' Is(u)h(risto)vim'. I po nikoliko vrimenu, prišadši mu nike potribe. reče ženi svoei: »Ê bih' hotil', da ov' b(og)' krst'ênski, komu smo posudili naše pinezi, povrat(i)l bi nam' dai polovicu ih' za naše potribe!« Odgovori ta žêna: »Poi v crikav' i išći ono, ča ti hoćêš!»

Ov' č(lovi)k' vlizši v crikav' i išćući, ako bi mogal' naiti ča od pinez', i kako bi ugodno b(og)u, tudie naide edan' pinez' srebrn'. I vazamši ga s velikim' veseliem', ponese ga k ženi svoei. Ona reče: »Dosti e sada ovo, a kada budemo imiti potribu inih', podati nam' oće. Poi tada i kupi nam' stvari, kih' nam' e potriba!«

A on' tako učini i kupi hliba i rib'. I otvarajući žena ednu od tih' rib', naide edan' kamen' predragi v noi, koga prnese mužu, govoreći: »Poi i prodai ga meštru od zoj'. Ufam', da oćeš imiti naimane deset' pinez' srebrnih' za n'!« — I on' ga ponesši k meštru, tudie mu obeća deset' pinez' srebrnih'

Mneći ta č(lovi)k' poganin', da bi kupac' činil nim' špot', a ne cinil bi kamen' predragi, a on' ne znajući, ča bi bila

negova vridnost', staše kako osupnivši. A ta meštar reče tada »Ê ti oću dati 20 pinez' zlatih'!« Ov' č(lovi)k' za svoju priproščinu poče smiêti se, mneći po tom' biti porugan', ne govoraše ništar'. Tada mu kupac' učini mnoge obite i na konac', poznajući kripost' od kamena, obeća mu 200 pinez' zlatih'.

A on' č(lovi)k' poganin' hoteći poznati, ako meštar' govoraše istinu, reče: »Ali mi podai, ča si mi obitoval' ali mi vrati moi kamik'!« On' meštar' vas' vesêl' poda mu vse pinezi obitovane, a ta č(lovi)k' vazamši e, ide domom' s' mnogim veseliem' i skaza vse ženi svoei, kako se biše ponêsal'.

Reče tada žena mužu: »Oto tako plaća moi b(og)' i negova mati slavna onim', ki imaju ufan'e v nih'!« On' reče: »V istinu e prav' i milostiv' tvoi b(og) g(ospo)d(i)n' i plna e milosrdiê negova mati slavna. I zato ê hoću vzeti s(ve)to kršćenie i učiniti se verni krst'ênin'!« I priêmši kršćenie živiše zaedno s ženu svoju va veliku devocionu naše gospoe.

48.) Kako edan' mladić' bi poražen' od' ednoga židovina, ki kantaše antifon deve Marie, i bi izbavlen' po ne plać(a)h'.

Bišê edna uboga žêna vêlê dêvota v slavnu dêvu Mariju, ka imiše 1 svoga sina vele devota i učaše se v znaniju i zač' on' imiše edan' vele lip glas', takoe učaše sê kantu. I meju inimi stvarmi vele rado kantaše 1 antifon' na hvalu i čast' slavnê dêve Marie, ki pravi častna iskupiteleva. Ali ere nêgova mati za nih' ubošlvo ne mogaše ga veće slati na skulu, i da ga ednomu kanoniku od grada, da bi ga učil'.

Česa cića ta kanonik' vele ga ljublaše cića negove častnosti i devociona. Ednuč' edan' židovin' sliša pojući tu prelipu p(e)s(a)n' na čast' naše gospoe, vze toliku nênavidost' proti tomu ditiću, da vazda mišlaše, po ki put' mogal' bi ga ubiti. Prigoda se ednokrat', da gredući ta ditić' van' iz grada viditi nike slavnosti od s(ve)tac', kê sê činahu, i ta ditić' proide kroz' edno mesto, v kom' on' židovin' imiše ednu vele lipu hižu.

I videći, da ta ditić' grediše tako sam', zazva ga k sebi, govoreći: »Ê te molju, vspoj mi malo on' lipi antif(o)n', ki umiš' peti!« A ta ditić' poče peti antifon' vele devotim' zakonom' i častiju. V ta čas' židovin' potaknut' d'êvlom' udri ga ednim' nožem' i ubi ga. Potom' vzê ono telo i pokopa jê v ednom' mesti od hiže.

Kanonik', s kim' ov' staše, videći, da se ne vrnu domom', posla k hiži matere nega, govoreći, kako sin' nee biše izgibal' i ne mogaše se naiti v niednom' mestu. Ona žena, razumijući takovê glase od svoega sina, bi plna velike gorkosti i bolezni i hoêše ga išćući ob noć, vazda plačući i tužeći se i vazda ga preporučevaše slavnoi devi Marii, moleći ju devotim' zakonom' za ne milosrdie i milost', da bi ei vratila nee sina.

I kako b(og)u bi ugodno, izašadši ona žena van' iz grada, gredući mimo hižu toga židovin(a), tudie e slišala glas svoga sina, ki poêše on' lipi i devoti kanat' maike Is(u)h(risto)ve. Cića česa ona poča pitati ovoga židovina, kadi bi bil sin nee, koga slišaše v hiži negovi, a on' moćnim' zakonom' taêše, da ga ne biše videl'.

Ova žena vrati se v grad' k' kanoniku i povida mu po redu, kako biše oćutila sina v hiži takova židovina. On' kanonik' poide, ganu se tudie i ide s mnogim' narodom' na to mesto i stiskaše židovina ričmi i pritami, da bi mu hotil' otkriti, kadi bi bil' ditić'. A on' vazda taêše. Reče tada on' narod': »Mi smo ga slišali pojući pisan' slavne devi Marie, a ti taiš' i govoriš, da ne znaš', gdi bi bil'!« Zato rasr'eni ovi proti nemu dašê mu toliko udarac', da ga ostavišê za mrtva.

Videći se židovin' tako zbičêvan' i izb'en', otkri bezakonie učineno. Tada kanonik' od'kopa svoga žakna i naide, da biše živ' a ne mrtav', a rana od' grla krvavlaše. I svêzavši židovina rukami nazad', popelaše ga v grad' i vratiše k crkvi toga kanonika. I tu se skupi veliko mnoštvo plka za vidêti čudo matere Is(u)h(risto)ve. Tada kanonik' reče ditiću: »Ê ti zapovidam', da ti poviš' preda vsimi, kako si (se) škapulal' ot smrti!« On reče: »Bud(u)ći ja pošal' van' iz grada, a ov' židovin' hoteći, da bih' ja pel' antifonu matere Is(u)h(risto)ve, a ja tako učinivši, on' me porazi nožem' po grlu, a maika Is(u)h(risto)va stavivši totu svoju ruku, i nê dop(u)sti mi poginuti od te takove smrti!«

On' žudêi slišêći to s vêlikim' skrušeniem' prosi s(ve)toga kršćeniê i učini se verni H(rist)'anin' po plaćah' slavnê deve Marie, matere našega g(ospo)d(i)na Is(u)h(rist)a.

49 Kako naša gospoê êvi sê ednomu mlad(i)ću rêdovnu, ki pozdravl(a)še ju vsaki dan' 20 tr' 5 krat' anj(e)lskim' pozd(ravleniem).

Edan' mladić' redovan i devot' v našu gospoju vsaki ju dan' pozdravlaše 20 tr' 5 krat' pozdravlêniem' anj(e)lskim'. I naslaêjući se v tom', priloži tolikoe iošće, priloživši 20 ter' 5. Jure ne grêdiše dale od' toga I pokazavši mu se va videniju mati Is(u)h(risto)va, ka działaše v r(u)ci ednu prêcinnu i lipu svitu, ka biše pisana slovi zlatimi, govoreći: »Zdrava, Marie, mil(o)sti plna, g(ospod)' s tob(o)ju!« I ta svita ne imišê nego tri dele, a četrti mankaše. Zato mu naša gospoê reče: »Sinu moi, oću da svršiš' ovu svitu!« I tudie iščeznu.

Razumijući ta redovni mladac', da mu potribovaše, hotêći on' svršiti onu lipu svitu, da bi pozdravlal' stokrat' slavnu dêvu Mariju pozdravleniem' anj(e)lskim' i poče sa vsu pomnu svoju ta devocion'. I nê minuvši vele vrimena mati Is(u)h(risto)va iošće mu se pokaza va videniju s veliku svitlostiju, držêći v rukah' rečênu svitu i reče mu: »Pokle si ti svršil' moju svitu, hoću zato da prideš' pokoiti se s moim' sinom' v slavnom' kralestvu!«

I stavši ov' mladac' malo dan', d(u)ša negova idê v slavu raisku s preslavnu devu Mariju, maiku Is(u)h(risto)vu.

50.) Kako edna žena biše prêporučila svoega sina slavnoi d(e)vi Marii i bi zbavlen' od ogna po ne mirakulu.

Biše edna žena vele devota, ka često pozdravlašê mater' Is(u)h(risto)vu anj(e)lskim' pozdravlêniem'. Budući ednuč' ot' potr(i)be toi devotoi ženi poiti van' iz grada ponesti mužu jisti na pole, ki težaše, i imijući ona ednoga svoga sinka malahna, koga ne mogaše ponesti s' sob(o)m', na konac' zlamena ga zlamen'em' s(ve)toga križa i reče: »Sinu moi, ê te ostavlam' i preporučam' s(ve)toi devi Marii, da te ona po svojoi milosti i milosrdiju obarue i čuva!«

Zatvorivši ova žena hižu, i ide na pole. I po delu d'êv(a)lskom' v onoi hiži važga sê ogan' i vsa izgori. Kada sê vrati ova žena domov', naide vsu kuću pogorêlu i plakaše gorkim' zakonom', a navlastito sêmrt' nee sinka mučaše ju više vsega. Da ništare mane vazda ga prêporučêvašê slavnoi dêvi Marii i plačući govorašê: »O kralice nebêska, k(a)ko si

ti dobro čuvala moga sinka, kako ti sam ga prêporučila, zač ga nisi obranila od tolike pogibêli!«

I od' velike bolezni razgledajući dobro on' ogan', vidila e svoga s(i)na posrede plamena ležeći. I staše s' obrazom' vele veselim'. Tada iznamši ga s toga ogna, vzda mnoge hv(a)le slavnoi devi Mari(i), ka budi hvalena v' veki, amen'.

51. Kako i opat vele devot' v slavnu d(e)vu Mariju, ki učini v Rimi 1 lip' molstir' od s(ve)tih' koludrov'.

Bi 1 opat' dêvot' i s(ve)t', ki idê v Rim' i imiše ėdnu lipu i dêvotu skupšćinu od mnihov', ki živihu va veliki s(ve)tosti. I tu skupšćinu prêporučevaše v svoih' molitvah' slavnoi d(e)vi Marii, da bi e obarovala od' stupic' d'êvlih'.

Imijući d'êval' nenavidost' od tolika svršeniê, vze kip' i priliku ednoga lipa i pripravna mladića i idê k rečenomu molstiru, govoreći, hoteći stati š nimi i služ(i)ti mnihe, čineći oficii od kuhine, a ne tiše niednu plaću. Oni priêše ga dobrovolno, er' im se činaše velê pripravan' na vsaku stvar.

Prigoda se, da opatu potriba bi poiti v niko mesto daleko, a ta d'êval' vlizši v žitak' s timi dêvotimi mnisi, ki stahu v' veliku miru i ljubvi, poče siêti meju nimi mnoge skandale, snoseći zlo od' ednoga k drugomu. I toliko umiêšê uriševati svoe govorenie, da vsaki mnaše, da govori istinu. Česa cića vsi mnisi stinihu v ljubvi edan' proti drugomu, da gore bišê, da vsi sablažneni i smućeni meju sobu i ne mogahu se veće viditi.

Tada poglavica od molstira procinjujući, da mnisi bihu na padeniju, tudie poslaše rêći opatu nih', da bi prišal', er' molstir' bišê na zlu srêeniju. Prišadši opat i ispitavši mišleniê od srdac' svoih' mnihov' s veliku pomnju, končenim' zakonom' naide, da vsi skandali izvirahu od kuhara. I učinivši ga priti, zakle ga od strane Is(u)h(risto)ve, da bi mu imil' reći, gdo bi on' bil' i zač bi prišal' va t' molstir'.

I božanstvenu stisnut moćiju reče: »Ê esam' d'êval' is pakla, ki sam' priš(a)l' ovdi za prehin(i)ti ove mnihe, ki mi čine tolik' prigovor', da ga ne mogu trpiti cića devociona, ki čine materi Is(u)h(risto)vi!« I tudie s vêlikom' bukom' iščeznu. Potom' rečêni mnisi poznavajući svoj grih' i vidivši toliko čudo, vzrastoše va većêm' devocionu slavne i prečiste Marie vazda deve, ka e hvalena va vse v' v(e)ki vekom, amen'.

52. Kake edna s(ve)ta deva vele devota v slavnu devu Mariju, ka iznê svoi oči za ne zgubiti svoega devstva za počten'e deve Marije.

Biše u Franci edna plemenita i vele lipa mladica, ka obeća za počtenie i čast' slavne deve Marie shran(i)ti celim' zakonom' svoe devstvo. Prigoda se edno krat', da videći ju edan' knez', ki biše velik' g(ospo)din', pridê mu velika vola i želenie vzeti ju za žênu. I učinivši ei navistiti to posalastvo, mladica po niedan' put ne ti pristati, govoreći, da biše zaručnica g(ospo)dina b(og)u i nemu biše pos(ve)tila svoe devstvo. I tudie pobižê v' edan' molstir' od s(ve)tih' žen' i tu vêrnim' načinom' služaše Is(u)h(rist)u.

Ali on' knez', er' biše velê silan' potaknut' d'êvlom', davašê ei mnogu nevolju. Zato mladica staše va velici bolezni i preporučaše se umileno slavnoi d(e)vi Marii. Ali toga kneza li nevolaše zala pohot'. Posla ednoga svoga slugu k toi mladici v molstir' za ganuti ju k zaloi pohoti svitovnoi.

I slišavši te riči deva H(risto)va, reče tomu slugi: »Molju te, reci mi, za ki uzrok' knez' dae mi toliku nevolju, pokle po svitu moe stan'e i dostoênstvo nê pridružue se k negovu!« — Sluga reče: »Lipota očiju tvoiju est ga važgala v tvoju ljubav'!« — Reče ta dêva H(risto)va tomu slugi: »Molju te, počekai toliko, dokle pripravlju ednu velê lipu čast', ku oćeš' ponêsti tvoemu g(ospo)dinu od moe strane!«

I ganuv se skoro idê pred figuru našê gospoe. I tu plačući i devotim' se zakonom' noi prêporučujući, reče: »O slavna devo Marie, bržê hocu izgubiti oči za tvoju ljubav nego oskvrniti moe devstvo!« I tako misleći sminim' zakonom' sama si izne oči i posla e obvite v nike rubce, da od' nê strane imil bi dati knezu tu takovu čast!«

On' sluga priêmši čast', tudie ju ponese k svomu g(ospo)d(i)nu, ne znajući, ča to bilo bi. Ku stvar' knez' vidêći, bi vele bolizniv' i užasnut' od toga, ča učiniti hotiše, i ne da noi nigdare veće nevole. Ali s(ve)ta d(e)va H(risto)va za shraniti čistoću svoega dêvstva hoti trpiti toliku muku i bolizan' v znet'ju sebi očiju. I zato mati Is(u)h(risto)va premilostiva, pokripivši ju veće krat' i v malu vrimenu povede onu dušu v b(la)ž(e)no kralêvstvo radovati se š nih' s(ve)tu milostiju, amen'.

53. Kako 1 č(lovi)k' devot deve Marie pozdravlaše ju vsaki dan' i cića po(z)dravlen'ê nee bi dosteên' o(e)s(a)r(a)stv(a) neb(e)skog(a).

Biše 1 č(lovi)k', ki biše postavlên' v' velicih gresih' i prez'zakonjih' i ne prestaêše nigdar' sagrišêvati, da sa vsim' tim' biše odlučil' v pameti svoei, da v niki čas' oda dne imil bi pozdraviti devu Mariju s kolikim' devocionom' biše mu vzmožno I učinenu tomu, činaše potom' potaknutiem' d'êvalskim' vsako zlo, ko koli mogaše.

I budući ov' v tem' svoem' devocionu, ednu noć' pokaza mu sê na videniju slavna deva Mariê i pred nju grêdiše edna prevêle lipa mladica, ka nošaše ednu zdelu v rukah' plnu jistvin' izvrstitih' i vele slatkih, ke bihu pokrivenê ednim' ručnikim' vêle grtkim'. A naša gospoê nuêše toga č(lovi)ka, da bi vzêl' tih' jistvin' tako slatkih'. Ta č(lovi)k' kako vas' ustrašen' reče: »O gospoe, on' ručnik' toliko je grdak', da bih' toga nigdare ne mogal' jisti!«

Tada rečê naša gospoê: »I tako činiš' ti meni, ere vêlici grisi tvoi i zala dela tvoê ne mogu mi biti ugodna. I kako ove jist(v)ine, ako bi ne bile pokrivene ovim' ručnikom' tako grtkim', vele bi bile ugodne tebi i tako pozdravlenie, ko mi činiš', velê bi bilo ugodno meni, ako bi ti ne činil tolike i tako nečistê grihe!« I rekši te riči, tudie iščeznu.

Ali ta grišnik' prominivši potom' svoi život' v bolê, po rečenom' videniju živil' e tako s(ve)tim' zakonom', da na koncu bi dostoên' raja s(ve)toga, a to po plaćah' prečiste devi Marie, ka budi hvalena v' veki.

54. Kako edan' sudac' ljublaše ednoga židovina, ki nenaviêše božanstveni oficii s(vê)tê matere crikve ki sudac' b'še devot v našu gospoju.

U strani franačkoi v gradu Parižu bihota pošla 2 žudeê v' ednu crikvu činiti špot' i osmivaniê od božastvênoga oficiê. I kada popi poêhu onu rič': »O slatka d(e)vo Marie!«, tada oni žudei za vêliko poruganie naše gospoe činahu smih' od rečenih' riči. Od česa se domislivši 1 sudac', ki biše vele devot' v našu gospoju, ide na to mesto, kadi ovi stoêhu, i udri ednoga tako, da ga prostri na z(e)mlju.

Oni drugi ldujei videći svoga tovariša mrtva, tudie idoše k sudcu kralevskomu i ostavi sudca v rečenom' uboistvu. Tada

sudac' kralêv' reče: »Ako ga ti znaš', povedi sam' ovu vsu družbu moju i uhiti krivca!« Odgovori Ijudei i reče: »Ê ga dobro znam', ere nima nego jedno oko!« I ganuv sê sa vsimi timi slugami, ide k rečênoi crikvi, kadi biše učineno to uboistvo. I vlizoše vnutar' i êše ga.

Ta sudac' videći se tako uhićen', boêše se od smrti. I gredući pred' ednu crikvu, preporuči se dêvotim' zakonom' slavnoi devi Marii, da po svoem' milosrđiju pomogla bi ga v tolici pogibêli I tudie po mirakuli božanstvênom' prozri onim' okom', kim' biše slip. I budući tako veden' k dvoru, sudac' od zla činen'ê videći, da ta sudac' ne biše tako slip', kako mu biše osvaen', reče pred vsimi: »Vi mi niste priveli onoga, ki e uboistvo učinil!«

A ta Ijudei videći, da ta sudac' ne biše prez' oka, kako prvo biše rekal', otiide vas' porugan i stideći se s mnogu nečastju. A ta sudac' vrativši se k domu svoemu, spoznavajući veliki mirakul', ki b(og)' biše učinil' v nem', vzrastê va veliku devocionu matere Is(u)h(risto)vê tim' putêm', da v svoemu koncu bi dostoên' kralevstva nebeskoga, amen'.

55. Kako edna žena sagriši grihom' pltenim' a sa svoim' sinom', a to po delih' d'êvlih' i kako bi osloboena po dostoênstvu deve Marie milostivê.

Biše edan' g(ospo)d(i)n', ki držaše v svoem' dvoru ednoga d'êvla, ki biše vzel' priliku č(lovi)č(a)sku, i vsi mnahu, da bi bil' č(lovi)k'. Va toi strani toga g(ospo)d(i)na biše edna žena vêle počtêna i dêvota v slavnu dêvu Mariju. a imiše 1 sina vêlika. Da on' d'êval', koga ta g(ospo)d(i)n' držaše v hiži nenavidêći počten'e i devocion' te dobre žene, toliko ju tenta pohotiju zalu pltênu, da ju učini sagrišiti sa sinom' nee.

Potom' ju tudie osvadi onomu g(ospo)d(i)nu, govoreći, kako ona žena, ka biše držana tako dobra i s(ve)ta, biše sagrišila s' svoim' sinom' On' g(ospo)d(i)n' slišeći tako govoreći grtku i opsovanu stvar', učini opomenuti tudie onu ženu, da bi se ukazala pred nim'. Ali žena, ka se čuêše v grihu, vele se boêše. Zato ona opomenu svoe roditele i ćića srama niedan' ne hoti poiti š nju. Ona tada porugana grediše sama. I prvo nego bi prišla va dvor', vlize v' ednu crikvu. I tu s veliku bolizniju i plačem' pokleknu pred figuru naše gospoe i devotim' zakonom' molaše, koliko veće mogaše, da za svoju milost' i milosrdie pomogla bi ju i obranila.

I budući molila, za velik' hip' bi usnula. Tada naše gospoê vze kip' te žene i idê k dvoru toga g(ospo)d(i)na, kamo ona biše bila pozvana. I vlizši vnutar' slavna deva Mariê v dvor' v kipu i prilici svoe žene, d'êval' videći ju gredući, vas' poče drhtati od straha. I drhćući govoraše: »Oime, pokle nê mogu veće stati, pokle e ova gospoê prišla!« i iščeznu s veliku buku i ostavi edno telo mrtvo vse smrdêćê.

I tako g(ospo)d(i)n' i vsi oni poznaše svitlim' zakonom', da ono biše bil' d'êval', ki biše hotil' osvaditi onu ženu. I videći ta mirakul', poda prošćen'e našoi gospoi istinno, mneći. da bi ona žena bila ona, ka biše osvaena. I pošadši. vrati se k onoi ženi i pokara ju od griha učinenoga, a ona dobro pokaêna i skrušêna živi potom' vazda u veliku devocionu od matere Is(u)h(rist)a slavnoga, ka vazda budi hvalena i slavlena v' vsê v(e)ki vekom', amen'.

56. Kako edan' pustinnak' potaknut'em' d'êvlim' bi tentan' od griha pltenoga, po dostoênstvu slavne deve Marie bi izbavlen.

Biše I pustinnik'. ki potikaniem' d'êv(a)lskim' biše vele iskušen' od griha pltênoga Cića toga nastoinim' zakonom' molašê b(og)a, da po svoei milosti i milosrdiju obaroval bi ga od tolike nečistoće i grdosti. Takoe molaše vse s(ve)te i s(ve)tice, da bi b(i)li otv(ê)tnici negovi, da brže mogal bi od b(og)a imiti to milosrdie biti osloboen'. Ali po delu d'êvalskom' ne prêporučivaše se nigdare slavnoi d(e)vi Marii, da bi molila svoga predobrostivoga sina Is(u)h(rist)a za nega. I dobro sê ukazue s(ve)tlim' zakonom', da mati od milosrdiê e otvêtnica grišnik(o)v' zato er' ne budući nee s(ve)te milosti prizval' na pomoć, on' remeta ne ćućaše niednoga ohlaeniê. Da vsaki dan mu se iskušenie množaše i restiše.

Ov' remeta videći se stisnut' v tom' žêleniju toliko nevolnu, poidê k' ednomu drugomu pustinnaku skazati mu mišlenie srca svoga. I prišadši k nemu umilenim' zakonom', ispovida mu iskušenie, ko ga držašê v toliki nêvoli. I kada ov' s(ve)ti remeta razumi od ovoga neprestannu rvanju, ne odgovori mu ništarê v ta čas' i postavivši sê na molitvu, bi mu tudie odkriveno od b(og)a osloboenie od rečene napasti.

Potom' zvavši ga, reče: »Brate moi, ê ti daju za svêt' i za dobro i poslidne izličenie, da kada tebi prihodê tako zla

mišleniê, da ti s velikim' devocionom' i častju imaš se uteći k slavnoi devi Marii, ka e otvêtnica vsih'. I ona za bogom' more učiniti vse stvari. Pozdravi ju tada trikrat' pozdravleniem' anj(e)lskim', kada pridê već takova prigoda!«

I po mnozih' hval' vzdan'i on' remeta vrati se v svoju celu I prišadši mu potom' zala mišleniê, prêporučevaše sê po sili slavnoi d(e)vi Marii, ki v malo dan' svršênim' zakonom' bi osloboen' o(d) d'êvla, ki ga nevolaše svrhu toga griha. Pokaza mu se ednokrat' i reče: »O fratre, tolika e moć' nebeska, koi se ti prêporučaš', da svrhu toga griha ne mogu ti vêće naškoditi!« I tudie izčeznu s velikom' bukom'.

I ov' remeta, budući osloboen', živi v toliku svršeniju i s(ve)tosti od života, da v svoem' koncu utegnu poiti v s(ve)ti raj' s preslavnu gospoju devu Mariju, ka budi hval(ena).

57. Kako I knez' vêle dêevot' v dêvu Mariju, ki učini I molstir' i postavi vnutar' 12 mnihov' za ljubav' d(e)ve M(arie).

Čte se od' ednoga kneza dêvota v slavnu devu Mariju, ki učini učiniti edan molstir', v kom' staše 1 opat s 12 mnisi i davaše im' stvari potribne za nih' život' i za ljubav slavne d(ê)ve Marie. Ov' knez' imiše vêlik' rat' z drugim' knezem', ka svada dobro biše trpila 10 let'.

Ov' opat' s' svoimi mnisi videći ovu rat' toliko trpeći, rekoše meju sobu: »Mi moremo učiniti veliko dobro, ako se oćemo potruditi o učineniju mira meju ovimi knezi, ki su v toliki svadi 1 proti drugomu!« — I budući tako odlučili, poslaše 2 od tih' mnihov', ki bihu vele iskušeni i poznani v' vsakom' svršêniju, i poidoše k tomu drugomu knezu i kad' ga pozdraviše, počeše mu ukazovati po mnozih' računih' i eksêmplih', k(a)ko bišê edno veliko dobro, da bi imili učiniti dobar' mir' s' onim' knezem' nih' priêtelem'.

Odgovori tada on' k(a)ko pln' od zledi i grihov' i sa zlu odluku reče mnihom': »Nareditê, k(a)ko e ugodno vam' i k(a)ko bi bilo za bolê, a ê sam' pripravan' učiniti vse, k(a)ko e vam' ugodno!« — Rêkoše tada mnisi: »Mi oćêmo učiniti proti našega kneza na kotare negove zemlje zaedno s' svoim' tovarištvom', a vi pridite s vašim'. I ondi po milosrdiju božju i slavne d(e)ve Marie učiniti oćete mir' meju vami!«

Narediivši tako mnisi, potom' idoše k svoemu knezu, tomu dêvotomu, i rekošê ono, ča bihu narêdili. Ov' reče: »Do-

bro ste učinili. I tako sam' kuntenat'. Da dobro vam' daju znati, da toga moga nepriêtela poznaju biti zla i ne veruju se ja v nega, ali pokle ste tako narêdili, nê ću proti tomu reći, i tako za ljubav' slavne d(e)ve Marie post(a)vlaše me v vaše ruke i učiniti oću to, ča vam' e ugodno!«

I ov' dêvoti knez' ganuvši se zaedno s mnisi i s inim' tovarištvom' na mee svoe zemle, i naidoše toga kneza združena s mnozimi ljudmi i ukazujuć' mir' učiniti s tim' d(e)votim' knezem', ki biše s timi mnisi, i s tim' neverstvom' uhiti ga i popela ga v svoi kaštel i učini mu staviti okovê na noge i na ruke. Potom' ga učini staviti v tamnicu, dajući mu ednomalo kruha i vode.

Stoeći dêvoti knez' v tamnici, preporučivaše se slavnoi d(e)vi Marii I opat' takoe i mnisi bihu vele boliznivi, er mu se to biše zgodalo po nega mnihov' svetu i neprestanno v svoih' molitvah' preporučevahu ga b(og)u i negovi slavnoi materi. I prišadši s(ve)tac' roistva naše s(ve)te gospoe miseca sektebra, ov' dêvot' knez' tužašê se sam' v sebi, govoreći, da ta dan', kako biše obiknul', ne mogaše činiti častiti nee goda i dati jisti uboz(i)m'. Opet' ovako govoraše: »Gdo oćê biti, ki oće častiti ta god', poklê sam' ja v tamnici!«

I čineći tu tužbu, tudie pride edna velika s(ve)tlost' i vzamši ga, postavi ga v negovu lipom' kaštelu tako okovana rukami i nogami. I slišavši nêgova gospa tolik' bahat' po hiži, izaidê van' iz komore sa svoimi komornicami s velikimi s(ve)tilniki, er' biše poznala kneza po glasu. I kada ga vidi tako okovana, učini veliku radost'.

I hotijući mu iznêti okove z ruk' i iz nog', ne poda i reče: »Prvo oću da čudo matere bože bude očitovano tim' od kaštêla!« I zjutra po vrimenu učini sê ponesti na placu od kaštela. I tu vsemu plku glêdajuću i s timi mnisi knez' poče skazivati vse po red', k(a)ko biše osloboen' iz tamnice. Ca saciéa vsi s velikim' dêvocionom' hvalê vzdaše prêčistoi devi Marii za mirakul' pokazani.

I budući okovan', poide s timi mnisi k molstiru i s vêlikim' dêvocionom' učini i čtova prazdnik' i god' naše gospoe, kako bišê obiknul' činiti vsako godišće. Edan' č(lovi)k' edno malo neveran' hotijući on' biti stanovit' va tom', v čêm' sumnašê, to est' od' istinê te stvari, ide k' kaštelu toga drug(o)ga kneza zaloga i poča pitati, ča biše od' onoga kneza,

koga držaše v tamnici. I učinivši oni viditi, ča bi bilo od nega, oni, ki ga čuvahu, rekoše, da ga ne nahodê, a tamnica li bišê zatvorena.

Ov' videći tu stvar', staše vas' osupnivši i ustrašen' ciéa mirakula. Ali ov' č lovi)k' našadši istinu od toga mirakula, vraćaše se domom' velë vêsel'. I k(a)ko bi ugodno b(og)u, obrativši se ov' nazzad', vidi očitim' i videćim' zakonom' svoima očima on' kaštel' sa vsimi onimi ljudi greduć' v bezdnu.

I prišadši v svoi kaštêl', skaza ono, ča biše vidil'. Česa cića vsi se vele počudiše cića velikoga suda, koim' biše vzel' isprẹd' očiju nevolju ed toga nečistoga kneza. Ali ov' knez' tako dêvot' i dobar' nastoeći v s(ve)tom' devocionu utêgnu v svoem' koncu poiti v rai nebeski s preslavnu devu Mariju, ka b(u)di hv(a)l(ena)

58. Kako i klerik' potaknut'em' dêv(a)lskim' ubi ednogn s(ve)ta i dêvota bisk(u)pa i božanstvenim' mirakulom' i sudom' bi osuen'.

Edan' bisk(u)p' vele dêvot' v slavnu devu Mariju, ki imiše ednoga svoga d'êkona, ki po svitu biše velika voda i s veli kim' želeniem' čekaše smrti od bisk(u)pa, da on' bil' bi obran' potom za bisk(u)pa Budući ov' d'ekon' imêl to želen'e za dugo vrimê, sam' v sebi reče: »Stanovito biskup' od ovê biskupie ne umre nigdare!« I mišlaše, po ki put bi ga brže mogal' umoriti.

Ov' biskup' imiše vsagdanni običai, da vsaku noć' ishoêše is komore i grediše v svoju s(ve)tu crkav' govoriti svoe devote molitve b(og)u, a ta d'êkon' li potaknut' d'êvlom' odluči se edan' večer' odglaviti nike daske, prik' kih' on' imiêše proiti, da biskup' prihodeći tuda ob noć' imil bi se upasti. I tako učini.

I padši, er' biše vele s visoka, umri tudie. Oni iz biskupije, slišavši takov' bahat', tudie pridoše k nemu. I našadši rečenoga biskupa ležeća mrtva, učiniše vêlik' plač' i tužcnie, ne znajući toga uzroka. A ta se d'êkon' ukazovaše veće bolizniv' od' inih, da ne bila bi poznana zled' nêgova. Sjutra ga pokopaše potom' s veliku častju.

I nê minuvši potom' dlgu vrimenu ov' d'êkon' bi obran' za bisk(u)pa. Ali mu se zlo prigoda zato, er' on' učinivši učiniti vêliku zvanju i pripravu i jidući on' s inimi edan' od tih'

mladićev', ki mu služahu, izaide van' is pameti i činaše strašna znamenie i grtka. I vsi, ki bihu pri tom', stahu kako osupnivši I nê mogući se domisliti, za ki bi uzr(o)k' ov' činil to, i budući čineno po ta put', za vêlik' čas' povrati se sam' va se i hoêše vapijući i kako ustrašan' gledašê simo tamo i viêše se, da bi ne poznaval' nikogare.

Tada ov' biskup' novi reče tomu mladiću: »Ča si vidil', da si ti bil' v tolici arvani i strahu od čudovaniê!« On' ditić' odgovori tako: »G(ospo)d(i)ne, ê sam' govorim' tako, kako sam' ê bil' v' ednom' dvori ednoga prevelika g(ospo)d(i)na. Potom' vidih' prihodeći edno veliko množastvo ljudi, a meju timi ljudmi biše edna gospoê v kipu edne kralice i s' onu gospoju biše vaš' biskup', ki umri. I kada vsi oni ljudi staše pred' tim' g(ospo)d(i)nom', gospoê ta reče ove riči: »Sinu moi, ê tebe prosim' pravde od prigovora učinena moemu sluzi!« A biskup' mrtvi nošaše v rukah' možene, ke mu ispadoše iz glave, kada se upade. Potom' reče: »G(ospo)d(i)ne, ovo e zlo d(elo) . . . .

(Ovdje je iščupan jedan list u akademijskom primjerku, pa tako manjka konac 58. mirakula i početak 59.)

(59. Kako je blažena djevica Marija oslobodila iz zatvora jednoga svećenika i jednu ženu.)

. . . . činil' to zlo. I tako muž' od' onê žene videći, da e pokradêno veliko blago, poide k crkvi za izviditi, gdi bi nêgova žena. I prišadši k crikvi, naide one pope mnogo smućene i rekoše mu: »Ta redovni e pokral' ovu sekrestiju. Tvoê žena ima dobro znati to čin(e)n'e!« I on odgovori: »Oime mani boleznivomu! Ona ima poiti š nim', zač ju ne nahaêm' nigdire, i mnoge stvari mi e odnesla!!«

Slišeći popi te riči, rek(o)še: »A sada znamo, da ova esu nas' prehinila, a to pod priliku dobra čineniê i svet(o)stva esu učinili toliko grube riči!« I tudie idoše za nimi. I prišadši k vratom' grada, naidoše ondi demuna v priliki ednoga glasn(i)ka i poč(e)še ga pitati: «Ako si vidil' dvoju, a to ednoga redovnoga i ednu ženu?« A on reče: »Ê sam' nih' našal' i ako vi brzo idete, oćete ih' dostignuti!«

I ti pošadši brzo, dostignuše ih' i pripelaše ih v dvor'. Činiše ih' staviti v pržun' za niju zlo. Stoeći ti v pržunu i poznavši zlobu, ku su učinili, počaše plakati bolêznivim' na-

činom' i neprestanno se prepor(u)čevahu slavnoi d(e)vi Marii, da po svoemu milosrdiju ugodno bi noi osloboditi nih' od tolike pogibeli. I pokaza im se naša gospoê i pokara ih' oštro i potom' nih' utiši govoreći: »Ja nê mogu odgovoriti se niednomu grišniku milosrdiem' moim', ki ga pita od mêne, zač' ciéa griha vnidê sin b(o)ži va mê. I zato ja esam' prišla osloboditi vas' od toga smuć(e niê!«

I tako iščeze tudie i ti ostaše mnogo utišeni i ukripleni. A naša gospoê zapovida onomu d'êvlu, ki ih' biše prehinil, a to ne devotih, da brzo opet postavi e v počtên'e nih' prvo. I imijući d'êval' zapovid' od' naše gospoe, tudie popêla sa sobu drugoga d'êvla v svoe tovarištvo i vse one riči, kê bišê rêdovni vzel', ti d'êvli postaviše e na mesto, kadi bihu vzete, i načiniše kako prvo bihu stale. O učinivši to rečeni d'êvli, i idoše v pržun' i vzeše rêdovnoga i ponêsošê ga v nêga crikvu. I potom' vzeše žênu i postavišê ju v nê kuću.

I potom' ti d'êvli vlizoše v pržun' i edan' od nih' prie priliku od redovnoga, a drugi priliku od' one žene. I tako sê ukazovahu zatvoreni onimi železi kako bihu oni I tako stahu v pržuni. I kada se staše popi o(t)' te crikve, otijući reći jutrnu, ta redovni sê vsta s' ostalimi popi i kada bi dobro viditi, vele se čudiše, tud e eše ga i rekoše mu: »Odkada si prišal, lotre? Ti si se povratil' sopet' pokrasti ovu crikav', kako si učin(i)l' včera noć' i pobigal' si s onu ženu i ošće si ušal' s pržuna!«

A ta redovnik' tada odgovori tako: »Tada vi este maneni i prezpametni. Dobro mislite, ča vi govorite!« A tada popi počeše govoriti: »Kako mi esmo prespametni! Ne znaš' li ti, lotre, zlobu, ku esi učinil'?« I kada bi dan', ti popi idoše k' kući toga č(lovi)ka muža te žene, i naidoše ih' pregovarajući se meju sobu. I reče žêna k nim': »Prosim' vas', da vi išćete, ča smo vam' vzeli!«

I iskavši to, ne naidoše ništare, da vsaka rič' bi dobro postavlena na svoem' mesti. I govorahu popi s mužem' rečene žene; »Za istinu mi esmo van s pameti. Poimo k pržunu i vijmo tu rič', kako e prošla, zač' mi nih' esmo eli i stavili smo e v pržun!«

I budući prišli k pržunu i pogledavši vnutar', vidiše dva kipa, u edan se viêše on' redovni, a drugi ona žena. I tudie opitašê ih', da povidę, gdo bi oni bili. I oni demuni počaše

govoriti, govoreći: »Da znate, kako smo se vami špotali, da smo vas' činili verovati ono, ča ni isto. Oni, kih' vi este ozloglasili, oni esu mnogo devoti v mater' Is(u)h(risto)vu. I zato mi esmo stisnuti za položiti e v smućenie s vami. Da nismo mogli toga učiniti, zač' oni esu mnogo devoti v mater' Is(uso)vu, a to cic' nih s(ve)ta života. I zato vam' govorimo, da nih' duše esu mnogo priête pri g(ospo)d(i)ni bozi!« I rekši te riči, tudie iščezoše od nih' s velikim' smućên'em i mrmnom'.

I ti razmišlajući te riči po načinu, počeše prositi prošće n'ê i imiše je vazda v devocionu. I ta redovni sa onu ženu živiše u svet(o)stvu, potom' dostoini biše priêti s(ve)ti raj na konac' nih' života, a to po milosti preslavne d(e)vê Marie, ka budi vazda hvalena i b(lagoslov)lena, amên'.

60.) Kako v stranah' od France po božanstvenoi pravdi pride • velika kuga, ka pomori okolo 4ti del' ljudi.

Va vrime krala Lodovika v stranah' od Francê pride po božanstvenoi pravdi velika kuga meju nih', ka pogubi okolo 4ti del' ljudi. I ka kuga žgaše ljudi od potplat' nožnih' dari gori do srca, vazda grêdišê skončivajuć plti toliko, da umaraše e. I toi nemoći ne mogaše se niedan' lik' naiti niednim' načinom'.

I plk' plakašê i prošaše pomoći od preslavne d(e)ve Marie. I ta plk' čineći prošnju i molitve v nih' crikvi, da bi ona po svoei milosti činila ustati toliku tugu i čvrsti sud', da bi milosrdni Is(u)h(rist)', budući on' kaštigal edan' del', oti(l) uslišati prošne nih' i molitve, ke bihu učinêne na čast' negove preslavne matêrê. I oslobodi ih' ovim' načinom', da vhaêjući nemoćnici va crikav' od našê gospoe, i vernim' načinom' prošahu pomoći od nee, i tudie osloboêhu se od' onih' nemoći.

I tim' načinom' v gradu od Pariža budući se savkupilo veliko množastvo nemoćnikov', da strašno ih' biše viditi cića plačev' velikih', ke neprest(a)nno činahu, i blažena d(e)va Mariê ednu noć' êvi se v crikvi i bl(agoslo)vi vse nemoćne. I tudie bišê osloboeni. I tim' načinom' vsa Franca bi osloboena ot kugê po dostoêstvu i plaćah' d(e)ve Marie, ka budi vazda hvalêna i blagoslovlena, amên'.

61 Kako niki židovin' buduci et' od razboinikov', i bi osloboen' i združen' od preslavne d(e)ve Marie, mat(e)re Is(u)h(ris!o)ve.

Putujući 1 židovin' po nikom' putu, bi et' od razboinikov' i bi mu vzeto, ča koli imiše. I ošće mišlahu od nega izdriti mnoge pinezi i zato ga privezaše k' ednomu stlpu i ostav(i)še mu tuko kruha i vode, ča mu bišê za tri dni, a to da mogu poiti drugo zlo činiti.

I bud(u)ći minul' treti dan' i noć', zgora glêdajući ta židovin' i stoeći privezan' i ostavlen' v' veliki bolêzni, ku imišê, i usnuvši edno malo, tud'e ukaza se edna žena časna zrakom' v svoem' viden'i. Ka približa se k židovinu i odvêza mu, čim' biše svezan'. I odvezan' budući židovin' i prost', bi naplnen' čudnovata veselê i utišên'ê. I potom' razglêdavši vidi ednu ženu mnogo svateću se i reče: »Ka žena vi este? i odkuda esam' dostoên' tuke dobrote?«

I ove bêsedê odgovori naša gospoê i reče: »Ja esam' Mariê, ku ti i tvoi narod' pogrjue tvrdim' načinom' i zatajuete, da spasitel' svita e učinen' i poroen' od mene koliko k č(lovi)č(a)stvu i da ê ostah' devoju. I zato ja esam' k tebi prišla i oću ti vrnuti dobro za zlo i napraviti te na poznan'e istine i koliko e malo vašê stanie i bluen'e, v kom vi židove este zavezani. Hodi zato s manu!« I popêla ga gori na edan' vrh' visok' i reče mu: »Gledai va tu dragu i razmišlai, ča vidiš!«

I ta židovin' tako čineći, vidi propast' pakl(e)nu s' jamami vel(i)kimi, ke metahu vêlik' smrad' i d(u)šê osuenê stahu va 'nih' čvrstih' mukah'. Kê stvari vidivši, naša gospoê rečê mu: »Te tamnice i tê muke čekaju tebê i tvoi rod'. Da ta stvar' ti bi ukazana, da ti poznaš', kolike muke i têškoće vi židove primete cić' vaše zlobe. I zato me naslidui i oću ti ukazati, koliko dobra vi zgublatê cića vašega nesaznan'ê.

I popelan' budući gori na drugi vrh' visok', ond(i) mu pokaza edno prebivanie svitlo i lipo, od koga ishoêhu blaga obonan'ê, ke se ne mogahu obuê'i. I bihu va 'nom' mesti stvari toliko ugodnê, da êzik' č(lovi)č(a)ski ne bi e mogal izreći. Potom' mu pokaza tovarištvo b(la)ž(e)nih' i reče mu: »Ovo esu d(u)še, ke su odkuplene prečastnu krviju sina mo-ego. I ti oćeš' nasledovati rečenu slavu, ako budeš' verovat' v nega!«

I rečenê buduci rečene besedê, izčeze gospoê. I tada ta židovin' razmišlajući dobrotu od naše gospoe, dili sê odtuda. I prišadši v' edan' molstir' od s(ve)tih' koludar' i navisti im' vse riči po red' i prosi s(ve)t(o)ga kršćeniê i ostav(i)vši svit' i posledova s(ve)ti red' Potom' na konac' života svoga bi dostoên' priêti s(ve)ti rai, a to po dobroti d(e)ve Marie

62. Kako nika opatica mnogo nêsaznana suprot' svoim' koludricam', a to po delu d'êvalskom' učini grih' s' ednim' klerikom' i potom' bi pomožena od dêve Marie

Biše v' ednom' manastiri nika opatica, ka biše nesaznana i nenavijaše koludrice i v' vsakom' obslužên'i regule imiše mnogo nesaznan'e Da kako bog' obeća, otijuć' ukrotiti život' ne, bi promineno drugim' načinom, a to po delu od nepriêtela sagriši s jednim' redovnim'

Videći se zato opatica, da e pala v toliku nečistoću, imi veliku žalost' i bolizan' i ne nahaêše niednoga pokoê i ne viêšê komu odkriti svoju otainost'. I prizva niku od poglavitih' koludric' z manastira i reče ei vas svoi grih'. I razumivši ta koludrica tuko nêpočten'e od svoe opatice, da ona ne obdrža otainost' nê smućen'ê, da tudie ide k nikomu arhižaknu, ki imiše pomnju od toga molstira.

I arhižakan' tudie navisti biskupu Od ke stvari učini se vêlika smućna od vsih', ki to znahu. I otijući biskup' dati vêliku kaštigu toi opatici, naredi učiniti od dvih' stvari ednu ali činiti ju sažgati ali iznêti ju i činiti ju prognati iz molstira s velikim' prigovorom'.

I prišadši paki biskup' k tomu molstiru i vlizši v kap(i)t(u)l', učini priti vsê koludrice, a to da vsaka rêčê svoju volju od toga skandala I vsaka rêčê, da e opatica dostoina velike kaštige. Odkud' biskup'[1]) tvrdo rassr'en' posla tudie v celu k rečenoi opatici, da bi ona imila priti v kapitul' pred' gospodina biskupa. I ona reče sada: »Oću priti!«

I ona smišlajući, da ne more uiti toga smućen'ê i prigovora, zač' biše prišlo vrime od poroen'ê i istina viêše, da imiše ufan'e v božastvêno milosrdie, i ide otaino v svetu crikav' i postavi sê na molitvu pred figuru preslavne deve Marie s

---

[1]) Ojavle dalje po Milčetićevu prijepisu, isp. Starine XXIII. str. 91.

mnogu bolezan'ju i s plačem' i tudie zaspa I naša gospoê êvi se nei v' viden'i i pokara ju tvrdim' načinom' za ne grih'. Paki ju utiši, da ei oćê dati svoju pomoć'. I tada vidi opatica lipo mesto, kadi ima poroditi. I tako bi istina, da porodi. I taki se probudi.

I naša gospoê zapovida svetim' anjelom', da v'zemu ono dite i da e ponesu k' ednoi ženi nee dêvoti i da ona hrani na nė službu. I razmišlajući opatica te riči, imi veliko utišenie. Potom reče naša gospoê: »Poi umilênim' načinom' k biskupu i ne boi se!« I tako gospoê iščeze.

I budući pošla opatica v kapitul' i biskup' budući smućen i rass'r'en' suprot' nei i poče govoriti riči prigovorne i karajući ju moćno. I ona odgovori: »Nu dobro mislite, gospodine, ča govorite!« I biskup' razmišlajući priležno i glêdajući, da na nei ne biše zlamên'ê, da bi noseća, i tada bi biskup' smućen' i rassr'en suprot' inim', ke ju bihu osvadile, i mišlaše nim' dati veliku pokoru i kaštigu, ke ju bihu osvadile. Toliko biše smućen' proti nim', da opatica odkri mirakul' od matere Isuhristove

A tada svi utišeni blagosloviše, vshvališe i zahvališe preslavnoi gospoi devi Marii, ka ne ostavla nigdar' nikogar' ufajućih' va nju. I opatica umolivši se po rečenom' mirakuli, živi v svetom' miru s' svoimi koludricami, nastoeći vazda v devocioni matere Isuhristovê, ka budi vazda hvalena i slavlêna va vêki vêk', amen'.